

**STRATEGIA LOCALĂ
DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ INTEGRATĂ
A ORAȘULUI RÎȘCANI
2015-2020**

CUPRINS:

I. SUMAR EXECUTIV	Error! Bookmark not defined.
II. INTRODUCERE	Error! Bookmark not defined.
2.1. Context local	Error! Bookmark not defined.
2.2. Elementele de creare a identității orașului	Error! Bookmark not defined.
2.3. Abordarea metodologică	Error! Bookmark not defined.
III. CONTEXT STRATEGIC	Error! Bookmark not defined.
IV. ANALIZA-DIAGNOSTIC	Error! Bookmark not defined.
4.1 Prezentarea generală a orașului	Error! Bookmark not defined.
4.1.1 Caracteristicile fizico-geografice	Error! Bookmark not defined.
4.1.2 Relieful	Error! Bookmark not defined.
4.1.3 Repere istorice.....	Error! Bookmark not defined.
4.2 Capitalul natural	Error! Bookmark not defined.
4.2.1 Fondul forestier, flora și fauna.	Error! Bookmark not defined.
4.2.2 Apele de suprafață și apele subterane.....	Error! Bookmark not defined.
4.2.3 Clima și aerul	Error! Bookmark not defined.
4.2.4 Solurile și subsolurile	Error! Bookmark not defined.
4.3 Planificarea spațiilor localității.....	Error! Bookmark not defined.
4.3.1 Dezvoltarea urbanistica	Error! Bookmark not defined.
4.3.2 Descrierea topografică.....	Error! Bookmark not defined.
4.4 Mediul social-cultural	Error! Bookmark not defined.
4.4.1 Demografia, procesul migraționist, incidența factorului sărăciei.....	Error! Bookmark not defined.
4.4.2 Ocuparea populației în câmpul muncii din localitate.....	Error! Bookmark not defined.
4.4.3 Viața asociativă	Error! Bookmark not defined.
4.4.4 Cultura.....	Error! Bookmark not defined.
4.4.5 Sportul	Error! Bookmark not defined.
4.4.6 Odihnă și divertisment	Error! Bookmark not defined.
4.4.7 Mass-media	Error! Bookmark not defined.
4.5 Serviciile sociale	Error! Bookmark not defined.
4.5.1 Educația.....	Error! Bookmark not defined.
4.5.2 Ocrotirea sănătății	Error! Bookmark not defined.
4.6 Dezvoltarea economică	Error! Bookmark not defined.
4.6.1 Privire de ansamblu.....	Error! Bookmark not defined.
4.6.2 Industria.....	Error! Bookmark not defined.
4.6.3 Agricultură	Error! Bookmark not defined.
4.6.4 Comerț și servicii	Error! Bookmark not defined.

4.6.5 Turism	Error! Bookmark not defined.
4.6.6 Gestionarea activelor.....	Error! Bookmark not defined.
4.7. Infrastructura.....	Error! Bookmark not defined.
4.7.1 Rețeaua de transport.....	Error! Bookmark not defined.
4.7.2 Rețeaua de alimentare cu apă și canalizare	Error! Bookmark not defined.
4.7.4 Rețelele de telecomunicații	Error! Bookmark not defined.
4.7.5 Infrastructura administrativă	Error! Bookmark not defined.
4.7.6 Managementul deșeurilor.....	Error! Bookmark not defined.
4.8. Mediul ambiant și situația ecologică.....	Error! Bookmark not defined.
4.8.1 Factorii calității mediului – apele, solurile, aerul.....	Error! Bookmark not defined.
4.8.2 Designul hidrologic.....	Error! Bookmark not defined.
4.8.3 Educația ecologică și activități în folosul comunității.....	Error! Bookmark not defined.
4.9. Guvernarea locală/Indicatori de performanță.....	Error! Bookmark not defined.
4.9.1 Securitatea locuitorilor	Error! Bookmark not defined.
4.9.2 Serviciile administrative.....	Error! Bookmark not defined.
4.9.3 Managementul serviciilor publice	Error! Bookmark not defined.
4.9.4 Managementul finanțelor publice locale, proprietatea publică și implementarea proiectelor finanțate din exterior	Error! Bookmark not defined.
4.9.3 Transparența luării deciziilor	Error! Bookmark not defined.
4.9.4 Capacitatea factorului uman din APL & evaluarea resurselor ...	Error! Bookmark not defined.
V. STRATEGIA LOCALĂ DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ INTEGRATĂ. CADRUL GENERAL AL STRATEGIEI.....	Error! Bookmark not defined.
5.1. Definirea viziunii strategice	Error! Bookmark not defined.
5.2. Definirea misiunii.....	Error! Bookmark not defined.
5.3. Principii și valori	Error! Bookmark not defined.
VI. OBIECTIVELE STRATEGICE DE DEZVOLTARE A ORAȘULUI.....	Error! Bookmark not defined.
VII. PLANUL DE ACȚIUNI PRIVIND REALIZAREA STRATEGIEI LOCALE DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ INTEGRATĂ.....	Error! Bookmark not defined.
VIII. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA.....	Error! Bookmark not defined.
IX. PORTOFOLIUL DE PROIECTE	Error! Bookmark not defined.
Fișa de proiect nr. 1.....	Error! Bookmark not defined.
Fișa de proiect nr. 2.....	Error! Bookmark not defined.
Fișa de proiect nr. 3.....	Error! Bookmark not defined.
Fișa de proiect nr. 4.....	Error! Bookmark not defined.
Fișa de proiect nr. 5.....	Error! Bookmark not defined.
Fișa de proiect nr. 6.....	Error! Bookmark not defined.

SUMAR EXECUTIV

Strategia locală de dezvoltare socio-economică integrată a orașului Rîșcani pentru anii 2015-2020 a fost elaborată într-un cadru strategic unic cu alte strategii și programe de dezvoltare. La elaborarea Strategiei s-a ținut cont de obiectivele de dezvoltare stabilite deja în diverse documente elaborate la nivel raional, regional și național și s-a luat în considerare totalitatea condițiilor și factorilor interni și externi care influențează sau pot să influențeze dezvoltarea orașului. Astfel, elaborarea Strategiei a făcut posibilă cunoașterea mai bună a mediului extern (oportunități, pericole), precum și a dinamicilor interne (puncte tari, puncte slabe).

Strategia este orientată spre sarcini și proiecte concrete și corespunde atribuțiilor Primăriei. Totodată, implementarea Strategiei va necesita și implicarea activă a tuturor actorilor din comunitate, a populației. Astfel, Strategia locală de dezvoltare socio-economică a orașului constituie cadrul în care se va realiza dezvoltarea integrată, armonioasă a comunității pe termen scurt, mediu și lung, iar ca finalitate va avea îmbunătățirea nivelului de trai și calității vieții locuitorilor orașului Rîșcani. Are drept efect cunoașterea mai bună a mediului extern (oportunități, pericole), precum și a dinamicilor interne (puncte tari, puncte slabe).

II. INTRODUCERE

2.1. Context local

Primăria orașului Rîșcani are elaborat Planul de Dezvoltare Socioeconomică a orașului pentru anii 2008-2012, care în opinia autorităților publice locale este unul reușit, de o calitate bună. Potrivit estimărilor proprii, până în prezent circa 80 la sută din activitățile preconizate au fost deja realizate. Succesele obținute le dotorează faptului că responsabilii de la APL dispun de cunoștințele și abilitățile necesare pentru a implementa și a gestiona un plan strategic, deoarece pe parcursul mai multor ani au participat cu regularitate la diverse cursuri de reciclare, studii, schimb de experiență, organizate de către Academia de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova.

2.2. Elementele de creare a identității orașului

În cadrul focus-grupului organizat pentru a identifica elementele de brand ale orașului, utilizând o metodologie specială, a pus în evidență diverse elemente distinctive, care, în opinia participanților, îi deosebesc și îi avantajează față de alte localități. Astfel, membrii grupului de lucru consideră că în lista elementelor de brand, trebuie să fie incluse neapărat edificiile construite de boierul Gheorghe (Egor) Râșcanu în secolul al XX în care astăzi își desfășoară activitatea Liceul Teoretic „Liviu Damian”, Casa de Cultură, Spitalul raional, Biserica. Alte elemente de brand au fost menționate aleile cu castani și brazii din centrul orașului, Colegiul Agroindustrial cu parcul său în care cresc specii deosebite de pomi, precum și drapelul și stema raionului care are ca simbol un căluț și un trandafir.

Menționăm, că orașul nu are o emblemă a sa, slogan sau imn, precum nu are nici o schemă de culori aprobată pentru asigurarea consistenței în reprezentarea grafică a identității sale.

2.3. Abordarea metodologică

În vederea colectării informațiilor necesare pentru analiza-diagnostic au fost utilizate atât metode calitative (metoda focus-grup), cât și cantitative de cercetare (ancheta de teren). Astfel, în conformitate cu programul de activitate, desfășurat în cadrul Proiectului de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (USAID) după identificarea celor mai stringente probleme din localitate și gruparea lor în funcție de tipul problemelor au fost create cinci focus-grupuri, care ulterior au efectuat analiza SWOT. Analiza a vizat următoarele sectoare:

- Sectorul *Servicii publice*;
- Sectorul *Infrastructură*;
- Sectorul *Social*;
- Sectorul *Economie locală*;
- Sectorul *Ecologie*

Un focus-grup a fost organizat cu specialiștii din diverse domenii de activitate pentru examinarea Chestionarului care să ne ajute la colectarea de date statistice și efectuarea analizei-diagnostic pentru elaborarea profilului comunității

Aceiași metodă a fost utilizată și în cadrul unei alte ședințe cu tema: „Elaborarea elementelor de brand ale orașului”. Scopul ședinței organizate a fost de a consulta opiniile diferitor grupuri sociale din oraș pentru a identifica unele elemente specifice de brand ale localității. Activitatea focus-grupului s-a desfășurat după o metodologie specială, care a pus în evidență cele mai

diverse elemente de brand: edificii istorice, întreprinderi cunoscute, personalități cu renume, fond forestier bogat în specii rare de arbori etc.

În conformitate cu agenda atelierului de lucru în cadrul procesului de Planificare Strategică de dezvoltare durabilă integrată a orașului Rîșcani, a fost organizată și o ședință cu specialiștii care au participat la elaborarea profilului comunității. Tema: „Examinarea proiectului profilului comunității. Elaborarea analizei SWOT generale”. În cadrul ședinței au fost prezentate unele rezultate și analiza acestora privind profilul comunității. De asemenea, a fost discutat contextul local și contextul strategic, după care membrii focus-grupului au purces la discutarea fiecărui compartiment al analizei-diagnostic. Discuțiile s-au axat atât pe rezultatele prezentate de specialiști, cât și pe necesitatea colectării suplimentare a unor informații pertinente, care să pună în evidență cât mai integral situația reală a localității sub aspectul dezvoltării social-economice a acesteia. În contextul discuțiilor pe marginea profilului comunității a fost elaborată analiza SWOT generală, care a evidențiat punctele forte și punctele slabe ale comunității și a vedea ce oportunități are localitatea pentru a depăși unele obstacole în dezvoltarea sa și ce pericole ar putea interveni.

În total au fost organizate 8 focus-grupuri la care au participat circa 100 de persoane care reprezintă diferite categorii sociale și socioprofesionale de populație: tineri, persoane în etate, profesori, medici, oameni de afaceri etc.

Un bogat material empiric pentru elaborarea profilului comunității a fost colectat cu ajutorul unui chestionar bine structurat, care a făcut posibilă punerea în evidență a stării reale de lucruri din diverse domenii de activitate: economie, cultură, ecologie, medicină etc. În acest scop au fost utilizați atât indicatori cantitativi, cât și calitativi, obiectivi și subiectivi. Datele statistice furnizate de către autoritățile publice, instituțiile de resort din localitate, precum și informațiile disponibile ale BNS au permis de a efectua o analiză amplă a vieții social-economice a orașului, a gradului de utilizare a resurselor umane, sociale, fizice, naturale de care dispune comunitatea. La etapă de implementare a Strategiei locale va fi folosită matricea de evaluare și monitorizare a implementării documentului, iar rezultatele procesului, care va fi unul participativ, vor fi expuse în rapoartele de evaluare și monitorizare.

III. CONTEXT STRATEGIC

Strategia de Dezvoltare a orașului Rîșcani, elaborată în cadrul Proiectului de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (USAID), își propune drept obiectiv major identificarea și valorificarea oportunităților de dezvoltare locală și îmbunătățirea calității vieții populației. Documentul elaborat va fi implementat în strânsă corelare cu alte politici de dezvoltare de nivel local, regional și național. Astfel, Strategia de Dezvoltare locală va corela strâns cu astfel de planuri și strategii de dezvoltare, cum ar fi:

- **Strategia de Dezvoltare Regională Nord**, care are ca principale priorități:

- ✓ Reabilitarea infrastructurii fizice;
- ✓ Susținerea dezvoltării sectorului privat și a pieței forței de muncă,
- ✓ Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice.

- **Strategia Națională de dezvoltare „Moldova 2020”**, care are ca scop creșterea economică și reducerea ratei sărăciei. Strategia în cauză este parte a Acordului de asociere cu Uniunea Europeană.

IV. ANALIZA-DIAGNOSTIC

4.1 Prezentarea generală a orașului Rîșcani

4.1.1 Caracteristicile fizico-geografice

Orasul Rîșcani este o localitate din regiunea de Nord a Republicii Moldova și are o populație de circa 11100 de locuitori. Orașul este amplasat la granița cu România, la o distanță de 166 km de Chișinău, capitala Republicii Moldova și la 45 km de orașul Bălți. În componența primăriei orașului Rîșcani intră satele Bălanul Nou și Rămăzani. Orașul Rîșcani se învecinează cu satele Răcarea, Vasileuți, Boroșenii Noi, Pîrjola, Sturzeni, Malinovscoe, Luparia și Ușurei. Cele mai apropiate rețele de transport de importanță națională se află la o distanță de 22 km de calea ferată Drochia și la 3 km de autostrada națională. Orașul este situat în imediata apropiere a râulețului Copăceanca, afluent al râului Răut. Suprafața totală a orașului este de 8,5 km². Conform datelor Biroului Național de Statistică, la 1 ianuarie 2014 populația orașului constituia 11.093 locuitori. Structura etnică a populației este următoarea: 55% - moldoveni/români ; 30% - ucraineni; 8% - ruși; 5% - romi; 2 % - alte etnii. Din numărul total al populației circa 48% sunt bărbați și 52% femei, ceea ce reprezintă și media pe țară.

4.1.2 Relieful

Orașul Rîșcani este amplasat pe un platou, între dealuri separate, la altitudinea de 130 metri fata de nivelul mării.

4.1.3 Repere istorice

În documentele istorice, localitatea Rîșcani se menționează pentru prima dată în anul 1602. O veche legendă ne povestește că pe timpul domniei lui Ieremia Movilă, pe când pământul Moldovei era trecut prin foc și sabie de hoardele otomane, un biet moldovean, gonit de cruzimea turcilor, împreună cu numeroasa-i familie a luat drumul pribegiei, căutând un loc liniștit pentru viață. Soarta i-a adus într-un amurg de seară la un izvor cu apă limpede și rece, ce-și alina apele

la poalele a trei copaci nemaipomenit de viguroși. Bietului om i s-a arătat în vis un înger ce-i spusese să se așeze cu traiul aici. Cu timpul s-au stabilit și alte familii, astfel dând naștere localității Copăceni, denumirea căreia vine de la cei trei copaci seculari (azi cel mai mare cartier din oras). Către anul 1779 în procesul congruenței a trei localități apropiate: Copăceni, Ivanușca și Nigoreni s-au conturat hotarele noii localități ce astăzi poartă denumirea de Râșcani. Către anul 1856 localitatea prosperă și pentru a valorifica în continuare pământurile la periferia moșiei sunt împroprietăriți cu pământ coloniști germani. Tot în această perioadă pe malul stâng al râulețului Copăceanca este construită o biserică din lemn, apoi în 1858 din banii boierului Gheorghe (Egor) Râșcanu a fost construită din piatră biserica Adormirea Maicii Domnului. Către sfârșitul sec. XIX, tot grație boierului Gheorghe (Egor) Râșcanu, după cum menționează editorialul alolingv „Sbornic Besarabsco go zemstva”, în anul 1868 la 15 mai este construită o stație poștală, iar cu un an mai târziu, în luna octombrie este construită o școală publică pentru băieți. Trei ani mai târziu, în anul 1871, cu susținerea financiară a lui Gheorghe (Egor) Râșcanu și inițiativa medicului de zemstvă Clinovski este instituit un spital cu 20 de paturi, iar în 1874 a fost deschisă și o școală duminicală de meserii. În anul 1886 este începută construcția clădirii gimnaziului „M. Eminescu” din localitate după proiectul unui arhitect din Sankt-Petersburg. Gimnaziul a fost deschis la 1 iulie 1913. Astăzi, în această clădire își are sediul Liceul teoretic „L. Damian”. Astfel, toponimul localității Rîșcani provine de la numele boierului Gheorghe (Egor) Râșcanu. Sursa: <http://ro.wikipedia.org/wiki/Rîșcani>.

Cea mai intensă perioadă de dezvoltare a infrastructurii social-economice a orașului este considerată perioada anilor 1970-1990, când în localitate au fost construite 2 școli medii, o școală de 8 ani, școală de muzică, școală sportivă, școală de arte plastice, 5 creșe grădinițe, un cinematograf, 4 case de cultură, 2 cluburi, muzeul etnografic. În domeniul medico-sanitar activau un spital raional cu 260 de paturi, spital fizioterapeutic cu 100 paturi, policlinică, 4 puncte medicale. Sfera serviciilor este reprezentată de magazine, restaurant, 4 cafenele și ospătării, hotel etc. mai multe edificii. În prezent orașul dispune, de asemenea, și de o rețea bine dezvoltată de întreprinderi industriale: fabrica de brânzeturi, combinatul de panificație, fabrica de uleiuri eterice, fabrica de confecții, stația avicolă de incubație, punct de colectare a tutunului. Datorită dezvoltării infrastructurii, creșterii numărului populației, localitatea capătă statut de oraș în anul 1999, când are loc reforma administrativ – teritorială și constituirea județelor.

4.2 Capitalul natural

4.2.1 Fondul forestier, flora și fauna

Suprafața totală a fondului forestier a or. Rîșcani este de 39,75 ha, cea mai mare parte constituind-o fișiile forestiere – 35,93 ha. În perioada de referință au sporit și suprafețele de păduri (de la 2,5 ha în 2009 la 3,12 ha în 2013) și fâșii de protecție (de la 20.1 ha la 35,93 ha). Totodată, orașul nu dispune de dendrarii și grădini publice, ceea ce privează locuitorii orașului de posibilitatea de a avea o zonă de recreiere și, totodată, un factor de mediu ce ar influența pozitiv starea ecologică.

Potrivit datelor, în ultimii 5 ani s-a dezvoltat constatnt și fauna. Astfel, numărul căprioarelor și vulpilor s-a dublat, iar cel al porcilor sălbatici a crescut de mai mult de 3 ori. A sporit, deasemenea, numărul păsărilor pentru vînat: rațelor și găștilor sălbatice, fazanilor. Trendul dezvoltării capitalului natural în ultimii cinci ani a fost unul pozitiv (*vezi tabelul 1*).

Tabelul 1. Fondul forestier, flora și fauna

Denumirea indicatorilor	2009	2010	2011	2012	2013
Suprafețele totale ale fondului forestier, inclusiv:	30.1	31.4	32.0	36.0	39,75
Păduri, ha	2.5	2.8	2.9	3.0	3,12
Dendrarii, grădini publice, ha	-	-	-	-	-
Fîșii de protecție, ha	20.1	22.3	24.5	30.3	35,93
Număr estimativ de capete de animale pentru vînat:					
Căprioare	48	52	60	70	95
Porci sălbatici	20	40	50	60	71
Vulpi	30	35	40	45	56
Număr estimativ de păsări pentru vînat:					
Răți sălbaticice	800	830	870	900	1050
Gîște sălbaticice	70	70	80	90	130
Fazani	20	30	35	40	51

Sursa : Ocolul silvic Rîșcani

Cu toate acestea, locuitorii orașului oricum consideră că este necesar de extins suprafețele fondului forestier, de îmbunătățit flora și fauna orașului. În acest scop autoritățile își propun plantarea diferitor arbori pe pantele de deal ; sporirea și întreținerea fondului florar ; sporirea efectivului de păsări și animale.

4.2.2 Apele de suprafață și apele subterane

Apele de suprafață

În apropiere de localitate trece râulețul Copăceanca, dar nu se exploatează, deoarece nu este îngrijit. Cu unele excepții, bazinul acvatic este utilizat pentru ameliorarea culturilor agricole din gospodăriile casnice de pe malul râului.

Principalele problemele cu care se confruntă APL privind întreținerea și utilizarea apelor de suprafață în calitate de capital natural sunt: 1. neîngrijirea albiei râului Copăceanca ; 2. Impurificarea apelor de suprafață ; 3. Impurificarea apelor de la rețeaua de canalizare.

Pentru îmbunătățirea întreținerii bazinelor acvatice, precum și a utilizării acestora în calitate de capital natural în viitorii 5-7 ani este oportun de organizat diverse activități ecologice, de sensibilizat opinia publică asupra pericolelelor posibile în cazul în care starea sanitară a râulețului va continua să degradeze, precum și avantajele pe care le poate avea comunitatea în rezultatul ameliorării situației. Pentru a îmbunătăți starea ecologică a râulețului

Copăceanca, reprezentanții APL consideră necesar de a curăți albia acestuia și a crea pe malurile lui o zonă de odihnă și agrement.

Apele subterane

În ceea ce privește apele subterane, ele se află la o adâncime de 175-235 de metri. Potrivit analizelor efectuate în cadrul unui studiu de fezabilitate, apele subterane din localitate nu corespund cerințelor sanitare. Studiul stării tehnice a puțurilor a identificat existența a aproximativ 201 de puțuri arteziene, dintre care au fost cercetate în teren 157, inclusiv 86 publice și 71 în proprietate privată. În toate puțurile cercetate calitatea apei nu corespunde normativelor sanitare pentru apa potabilă prin depășirea concentrației de amoniu, NH₄ și fluor F. Pentru indicele NH₄ depășirile ating valorile de 3,5 ÷ 3,8 mg/dm³ comparativ cu normativul de 0,5 mg/dm³ (adică de 6 ori), pentru indicele de fluor, (F) depășirile ating valorile de 2,89mg/dm³ față de normativul 1,5mg/dm³ (adică de 3 ori).

În prezent locuitorii orașului utilizează apa din fântânile arteziene, care au un debit anual de 256 mil m³, dar care acoperă doar 15 la sută din necesitățile localității cu apă potabilă. Deși în ultimi 5 ani volumul de apă potabilă și apă menajeră a avut o tendință constantă de creștere, același trend l-a avut și consumului de apă, fapt ce a cauzat insuficiența acesteia (vezi *Tabelul 2*). Din aceste considerente este vădită necesitatea identificării și utilizării unor surse alternative de apă, cu atât mai mult că în comunitate astfel de oportunități există, iar populația este disponibilă să contribuie la implementarea unui asemenea proiect.

Tabelul 2. Volumul de apă și gradul de acoperire a necesităților localității

N d/o	Denumirea indicatorilor	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Volumul de apă consumat în scopuri menajere, mil. m ³ /an	117,3	134,2	163,3	179,6	171,5
2.	Capacitatea surselor de apă potabilă, mil. m ³ /an	221,6	219,5	235,2	258,7	256,0
3.	Gradul de acoperire a necesităților localității în apă potabilă, %	18,9	16,4	14,4	14,4	14,9
4.	Volumul de apă consumat în scopuri industriale, mil. m ³ /an	92,2	102,4	104,6	108,2	109,3
5.	Capacitatea surselor de apă nepotabilă, mil. m ³ /an	34,4	35,2	36,4	37,1	38,4
6.	Gradul de acoperire a necesităților localității în apă nepotabilă, %	14,7	13,4	12,9	12,4	11,8

Sursa: ÎM Apa –Canal

Principalele probleme de asigurare a localității cu apă potabilă de calitate sunt legate și de starea deteriorată a conductei (mai mult de 50%) din care cauză au loc frecvent cazuri de

avariere a traseului, precum și lipsa fondurilor necesare pentru renovarea și extinderea apeductului, care ar asigura în totalitate populația orașului cu apă potabilă.

4.2.3 Clima și aerul

Clima este temperat – continentală, influențată de masele de aer atlantice din Vest, mediteraniene Sud – Vest și continental – excesive din Nord – Est. Temperatura medie anuală a aerului constituie 8,6 – 10,3 °C. Temperatura minimă absolută anuală a fost de -27,2 °C, iar temperatura maximă anuală a fost de +35 °C.

Potrivit specialiștilor, clima este puțin benefică pentru agricultură, deoarece în aproape în fiecare an se înregistrează ploi cu grindină și înghețuri primăvara.

Din punct de vedere al precipitațiilor este o regiune relativ favorabilă, unde nu se înregistrează frecvent secete severe, excepție doar anii 2003 și 2009, când aceste fenomene au fost caracteristice și pentru întreaga țară. Inundațiile nu sunt un fenomen frecvent, excepție făcând doar anul 2009 din ultimii 10 ani. Totodată, în fiecare an se înregistrează ploi cu grindină și înghețuri primăvara. În opinia autorităților publice locale, principalele problemele sunt cauzate de ploile cu grindină, vânturile puternice, cu intensitate și zăpezile abundente, deși acești factori climaterici sunt de scurtă durată. Oricum, aceștea au consecințe asupra ramurii agricole, a gospodăriilor casnice, iar în unele cazuri și asupra sectorului energetic, când din cauza vânturilor puternice sunt avariate rețelele electrice, iar ca urmare sunt deconectate de la energie întreprinderile industriale și gospodăriile casnice.

Totodată, un mare avantaj al localității este faptul, că clima din regiune este favorabilă pentru producerea resurselor energetice regenerabile.

4.2.4 Solurile și subsolurile

Potrivit datelor oferite de administrația publică locală, capitalul funciar total în localitate îl constituie 792 ha. de terenuri, dintre care 390 ha sau circa o jumătate din suprafețe pot fi utilizate în scopuri agricole. Acestea sunt terenuri de cernoziom. Cu toate acestea, nici suprafețele disponibile nu sunt folosite, gradul de utilizare fiind de numai 38% sau circa 150 ha terenuri de cernoziom., alte 192 ha sunt soluri brune (166 ha) și soluri cenușii (26ha. Suprafețele care nu pot fi utilizate în scopuri agricole alcătuiesc- 402 ha. Potrivit specialiștilor din APL, în regiunea respectivă, solurile nu prezintă probleme legate de eroziune (alunecări), care să implice careva riscuri.

În scopul sporirii gradului de utilizare a solurilor în calitate de capital natural, APL consideră că este necesar de a planta arbori și a extinde suprafețele de spații verzi.

4.3 Planificarea spațiilor localității

4.3.1 Dezvoltarea urbanistica

Cea mai mare parte din intravilan o ocupă terenurile cu destinație agricolă – 32,08 km² și terenurile ocupate cu clădiri publice și administrative – 8,3 km². În localitate sunt înregistrate și funcționează 12 clădiri administrative, 4 grădinițe și tot atâtea școli, precum și un spital.

În ultimii 5 ani infrastructura socială a orașului a rămas neschimbată - nici blocuri locative și nici obiecte de menire socială (școli, grădinițe, etc.) nu au fost construite, cu excepția a câtorva case construite la sol. Totodată, nici nu este o asemenea necesitate, deoarece spațiile disponibile satisfac în mare parte nevoile orașului în acest sens, doar că aceste edificii au o mare necesitate de a fi renovate. Potrivit autorităților, locuitorii orașului au mai puțin nevoie de construcția a noi case, de dezvoltarea fondului locativ și mai mult de renovarea lui, de îmbunătățirea condițiilor de trai. Multe blocuri locative n-au fost reparate de zeci de ani și acum se află într-o stare deplorabilă. Sunt și cazuri, când într-o gospodărie locuiesc câte două familii. În general, însă, rata migrației este înaltă, în deosebi în mediul tinerilor și din aceste considerente nu se simte o necesitate stringentă de noi construcții.

În ultimii 5 ani, un trend pozitiv s-a înregistrat, totuși, în cazul spațiilor comerciale, numărul lor crescând de la 34 la 48, iar a clădirilor destinate pentru prestări de servicii de la 10 la 17, fapt care denotă o evoluție a sectorului economic, o înviore a mediului de afaceri.

În perioada respectivă a crescut și numărul utilizatorilor conectați la rețele de telecomunicații (de la 3700 în 2009 la 4100 în 2013), precum și a beneficiarilor serviciului de evacuare a deșeurilor - cu 400 de gospodării - de la 4100 la 4500. S-au extins și rețelele de apă potabilă. În cartierul Malinovca al orașului, cu suportul financiar al Fondului de Investiții Sociale din Moldova, dar și al comunității a fost construită o conductă de apă cu o lungime de circa 2 km. În ultimii 5 ani lungimea rețelelor de alimentare cu apă a crescut de la 36,4 km până la 41,8 km, iar a consumatorilor conectați - de la 1950 până la 2534. Totodată, rețelele de canalizare nu s-au extins, numărul de consumatori conectați a rămas același ca acum 5 ani - 1630 de beneficiari.

În perioada de referință au fost renovate doar unele porțiuni de drum și conducta de apă, suma investițiilor în 2013 constituind circa 500 mii lei. Dintre investitori cel mai mult a contribuit la dezvoltarea orașului în ultimii 5 ani Fondul de Investiții Sociale din Moldova.

Potrivit autorităților publice locale, astăzi comunitatea are nevoie de elaborarea și aprobarea unui Plan Urbanistic al localității, care să prevadă resurse financiare atât pentru renovarea, cât și pentru dezvoltarea infrastructurii orașului. Potrivit reprezentanților APL, astăzi cele mai principale probleme care afectează cel mai mult dezvoltarea urbanistică a localității sunt cauzate de: 1. Migrația mare a populației; 2. Șomajul, lipsa locurilor de muncă; și 3. Sărăcia, nivel scăzut de trai. În vederea soluționării problemelor în cauză și dezvoltării urbanistice a localității în următorii 5-7 ani există unele oportunități de deschidere a noilor afaceri; crearea locurilor de muncă, dar care să fie precedate de lichidarea birocrăției;

4.4 Mediul social-cultural

4.4.1 Demografia, procesul migraționist, incidența factorului sărăciei

Analiza dinamicii indicatorilor demografici din localitate în ultimii 5 ani denotă creșterea ratei de mortalitate și respectiv de diminuare a ratei de natalitate. Astfel, numărul nou-născuților a scăzut de la 138 în 2009 la 122 în 2013. În anul 2013 sporul natural al populației a fost de minus 5,1%.

După cum am menționat anterior una dintre probleme principale cu care se confruntă comunitatea este migrația masivă a populației, îndeosebi a forței apte de muncă sau populației economic active. În ultimii 5 ani numărul emigranților din localitate a avut permanent o tendință de creștere, iar numărul mediu al imigranților este de circa 25 de persoane anual.

Potrivit datelor BNS, Salariul mediu lunar al unei persoane din localitate în anul 2013 a constituit 3570 lei. Numărul persoanelor care au un salariu mediu lunar mai jos de minimul de existență pentru populația aptă de muncă a fost de 1500 de persoane, ponderea acestora fiind în ultimii 5 ani permanent în creștere. De menționat, că conform metodologiei de calcul a BNS în anul 2013 minimul de existență pentru populația aptă de muncă a fost de 1 728 lei, iar pentru pensionari de 1 368 lei.

Cât privește numărul pensionarilor care au o pensie mai joasă decât minimul de existență acesta a fost de 700 de persoane din 3663 sau circa 19% din pensionari. Astfel, datele statistice denotă că dinamica salariului mediu lunar al unei persoane din localitate în termeni nominali a fost una pozitivă, însă luând în considerare creșterea prețurilor, coșului minim de consum, populația nu percepe odată cu majorarea salariului, veniturilor disponibile și sporirea nivelului de trai.

Potrivit datelor Barometrului de Opinie Publică care se desfășoară anual în Republica Moldova și în cadrul căruia respondenții își exprimă propria percepție asupra veniturilor familiei în raport cu cheltuielile, constatăm că în ultimii cinci ani o treime dintre familii nu au bani nici pentru strictul necesar, iar peste 40 la sută dintre ele au venituri care le asigură doar strictul necesar.

Aceiași situație se constată și în cazul pensionarilor, care din cauza creșterii prețurilor la servicii și produse, valoarea pensiilor este una mică, deși dinamica mărimii pensiei lunare medii al unui pensionar din localitate în termeni nominali este la fel pozitivă.

În opinia reprezentanților APL, principalele probleme cu care se confruntă localitatea în ultimii 5 ani privind nivelul de trai al populației sunt : 1. salariile și pensiile mici ; 2. serviciile comunale foarte scumpe, și 3. lipsa locurilor de muncă.

Astfel, o mare parte a populației apte de muncă câștigă un salariu la limita minimului de existență determinat pentru aceștia. În aceeași situație sunt și o mare parte a pensionarilor din localitate care primesc pensii sub nivelul minim de existență determinat pentru aceștia. Nivelul nominal al salariului mediu lunar crește, pe când nivelul real al acestuia stagnează sau chiar se diminuează. De asemenea, și nivelul nominal al pensiilor medii lunare crește, pe când nivelul real al acestora stagnează sau chiar se diminuează.

4.4.2 Ocuparea populației în câmpul muncii din localitate

Potrivit datelor Agenției ocupării forței de muncă locale, în ultimii 5 ani numărul șomerilor care s-au înregistrat la AOFM a crescut de mai mult de 2 ori, alcătuiind în 2013 cifra de 423 de persoane, în timp ce numărul de locuri vacante înregistrate la Agenție a fost de 102 locuri, care puteau să asigure doar fiecare al patrulea șomer înregistrat (vezi Tabelul 14). Raportând numărul de locuri de muncă disponibile la numărul de șomeri înregistrați constatăm că numărul locurilor vacante a fost într-o permanentă ascensiune (de la 20% în 2009 până la 40% în 2012) , excepție făcând doar anul 2013 cu 24%. Totodată dinamica numărului de locuri de muncă disponibile în localitate denotă că salariile sunt mici, insuficiente pentru a-și asigura existența, cu atât mai mult un trai decent și din această cauză locurile vacante nici nu sunt solicitate

Cu referire la numărul salariaților din localitate în ultimii 5 ani, acesta a avut o tendință constantă de creștere – de la 1040 în 2009 până la 1450 în 2013. Totodată, datele relevă o creștere sporită a numărului de șomeri înregistrați la AOFM din localitate în ultimii 5 ani și implicit un nivel înalt al migrației, sărăciei și șomajului. Cele mai mari probleme legate de ocuparea populației în

cîmpul muncii din localitate în ultimii 5 ani s-au înregistrat în sfera bugetară, sfera servicii, consum și comerț.

4.4.3 Viața asociativă

În comunitate sunt înregistrate 28 de ONG-uri, dar în realitate activează doar 4 organizații obștești, care își desfășoară activitatea în domeniul social și cel al ecologiei. Organizațiile neguvernamentale au realizat în ultimii 5 ani 4 proiecte de dezvoltare locală în valoare de 200 mii lei din fonduri extrabugetare. Deci, sectorul asociativ din localitate se implică foarte puțin în viața social-economică a comunității, cea mai mare parte dintre ele rămânând doar la etapa de înregistrare. Astfel, sectorul în cauză nu este viabil, deși dacă ar fi urmat exemplul celor 4 ONG-uri care activează sumă investițiilor în localitate era cu mult mai impunătoare, și totodată puteau crea și noi locuri de muncă. De menționat este și rolul lor în organizarea, mobilizarea comunității, precum și crearea unor parteneriate eficiente și durabile cu mediul de afaceri și APL.

4.4.4 Cultura

În localitate activează mai multe instituții culturale: Casa de cultură care are o capacitate de aproximativ 600 locuri, două biblioteci cu un fond total de carte de peste 81 mii de cărți, o școală muzicală în care își fac studiile 155 de elevi, un muzeu care este vizitat anual de circa 100 de persoane. În total activează 7 cercuri de activități culturale, inclusiv: 2 cercuri de dans, 2 cercuri de pictură, 2 cercuri literare și un cerc teatral. Anual sunt organizate aproximativ 20-30 de evenimente culturale. Totodată, este necesară organizarea activității culturale nu numai la nivel local, dar și la nivel național, precum și promovarea mai activă a tradițiilor, obiceiurilor prin activități culturale. Aceste activități însă deocamdată nu pot fi realizate inclusiv din cauza stării nesatisfăcătoare a sediului casei de cultură, care necesită o renovare capitală.

4.4.5 Sportul

În localitate există 5 săli sportive în care își desfășoară activitatea 4 secții de fotbal și 4 secții de baschet, precum și 2 secții de volei. Alte genuri de sport nu se practică, ceea ce am putea conchide că sportul în comunitate este slab dezvoltat, dar și investițiile în acest domeniu sunt foarte modeste. Potrivit studiului, principalele probleme sunt cauzate de insuficiența resurselor financiare pentru reparația sălilor sportive, dar și pentru procurarea echipamentului sportiv necesar. Astăzi, sălile de sport nu mai sunt atractive din cauza inventarului sportiv învechit, neperformant pe care doresc să-l utilizeze amatorii de sport. Din aceste considerente și numărul amatorilor de sport este în descreștere. În ultimii 5 ani numărul acestora a avut o tendință continuă de scădere: de la 1200 persoane în 2009 până la 600 persoane în anul 2013.

Pentru redresarea situației și ameliorarea vieții sportive în localitate este necesar de întreprins unele măsuri, inclusiv: 1. amenajarea stadionului orașenesc 2. amenajarea terenului de tenis de cort și 3. amenajarea terenurilor de fotbal (minifotbal) în sectoarele Malinovca, Copăceanca, Ivanușca.

4.4.6 Odihnă și divertisment

Odihna, activitățile de recreere a locuitorilor orașului sunt organizate de către Secția de Cultură, Turism și Sport din cadrul Consiliului Raional, Casa de Cultură din localitate. Pentru odihnă și agrement locuitorii dispun de 2 parcuri cu o suprafață totală de 2 ha și 7 scuaruri cu o suprafață de 1,7 ha.

Deasemenea, în cartierul Malinovca mai este un lac cu o suprafață de 0,5 ha. În oraș mai funcționează și câteva restaurante și baruri, discoteci și cluburi de noapte.

Totodată, de menționat că în oraș nu există zone de agrement bine amenajate, deoarece prea puține investiții se alocă în acest scop. Astfel, pentru renovarea spațiilor verzi, amenajarea parcurilor și scuarurilor în ultimii 5 ani au fost alocate în medie doar câte 4 mii lei.

4.4.7 Mass media

Orașul nu dispune de mijloacele mass-media proprii. Despre noutățile locale populația se informează din ziarul raional „Evenimentul actual” care are un tiraj de o mie de exemplare, precum și de la 3 Posturi TV Cablu. Deasemenea, în localitate funcționează și 3 Centre de acces la internet. De menționat, că în opinia populației mass media din localitate prea puțin relevă viața social-economică și politică din comunitate, pe când ar fi necesar să fie oglindite mai amplu activitățile pe care la desfășoară APL de ambele niveluri, să asigure o mai mare transparență a acrivității acestora, precum și să ofere mai multe informații despre serviciile desconcentrate din teritoriu. Deasemenea, este cazul ca în mass-media republicană să fie prezentate multe material despre problemele și activitățile cotidiene ale locuitorilor orașului, raionului.

4.5 Serviciile sociale

4.5.1 Educația

Sistemul educațional este format din 4 instituții preșcolare, o școală medie generală, două licee, o școală polivalentă și un colegiu agroindustrial. Deasemenea în oraș funcționează o școală sportivă și una de arte. Orașul dispune de 2 biblioteci publice, o casă de cultură, un muzeu și un stadion. Capacitatea totală a celor 4 instituții preșcolare este de 680 de locuri, în realitate frecventează 640 de, copii, gradul de utilizare a capacităților instituțiilor fiind de 94 la sută. Procesul instructiv-educativ în grădinițe este asigurat de 108 cadre didactice, în medie la un educator revenind câte 6 copii.

În gimnaziu studiază 422 de elevi care sunt instruiți de 20 de profesori, iar în cele două licee își fac studiile 700 de elevi

În școla profesională cu o capacitate de 820 de locuri sunt înscriși 330 de elevi care sunt instruiți de 36 de profesori.

La Colegiul Agroindustrial sunt înscriși 660 de copii, capacitatea instituției fiind de 960 de locuri. Procesul instructiv-educativ este desfășurat de 58 de profesori

Principalele probleme ce țin de funcționarea sistemului educațional cu care se confruntă localitatea în ultimii 5 ani sunt legate de migrația populației și plecarea copiilor cu părinții în străinătate.

4.5.2 Ocrotirea sănătății

Sistemul de ocrotire a sănătății este asigurat de un centru de medicină preventivă, spitalul orașenesc și o policlinică. Pe lângă aceasta în oraș funcționează 6 farmacii. Capacitatea spitalului este de 210 locuri și în anumite perioade are un grad de utilizare ce depășește capacitatea lui. Deasemenea funcționează și o instituție medicală de tip ambulatoriu, care are un personal medical de 354 de specialist, necesarul fiind de 445. Numărul de personal medical la 10000 locuitori constituie aproximativ 52 de specialiști.

În ceea ce privește morbiditatea populației, cei mai mulți suferă de boli ale aparatului respirator (în 2013 numărul lor a fost de 1332, media pe țară fiind de 1192 persoane). Sunt frecvente și cazurile de îmbolnăvire cu boli hepatice, boli de cancer.

Tabel 3. Morbiditatea populației de diferite boli

	2009	2010	2011	2012	2013	Media pe țară în 2013
Boli cardiovasculare	240,1	127,4	122	173,8	213,5	192,2
Cancer	236,2	227,8	203,6	206,4	252,6	234,8
Boli ale aparatului respirator	1233,8	919,6	1209,0	1083,0	1332,1	1192,0
Boli ale aparatului digestiv, inclusiv	14,7	138,5	188,4	258,0	193,7	183,7
Hepatice	246,1	328,8	391,5	469,0	303,1	250,0
Traume, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe	111,7	102,0	102,2	157,7	122,1	153,6
Narcomani	1,4	-	4,3	2,9	7,2	20,1
Alcoolici	101,8	99,7	97,5	96,1	108,0	87,7
Tuberculoza	75,0	76,9	83,2	85,2	88,0	83,3

Sursa : Spitalul raional

Principalele probleme legate de ocrotirea sănătății cu care se confruntă localitatea în ultimii ani sunt cauzate de lipsa posibilităților de diagnosticare la timp și calitatea uneori inadecvată a tratamentului, precum și insuficiența finanțelor, care ulterior se răsfrânge asupra calității serviciilor medicale prestate locuitorilor orașului.

4.5.3 Asigurarea cu locuințe și facilități de confort

În perioada de referință fondul locativ din oraș a avut un trend pozitiv constant (de la 372,6 mii m² în 2009 până la 384,0 mii m² în 2013.). la un locuitor revinând în medie circa 24 m². Fondului locativ dotat cu facilități de confort constituie circa 354,1, mii m²

4.6 Dezvoltarea economică

4.6.1 Privire de ansamblu

În orașul Rîșcani sunt înregistrați circa 850 de agenți economici. Principalii agenți economici din localitate sunt întreprinderi din industria de prelucrare a produselor agricole, cum sunt Fabrica de produse lactate și crescătoriile de porcine. Există și un număr mare de întreprinderi specializate în sfera serviciilor și comerțului. Patru bănci comerciale și două companii de asigurare au filiale în Rîșcani. Volumul vinzarilor totale ale agenților economici din localitate în anul 2013 a constituit circa 742 mil. Lei.

4.6.2 Industria

În industria locală activează 103 agenți economici activi ale căror CA este mai mare de 15 mil. lei. Volumul vânzării totale ale agenților economici din industria locală a constituit în anul 2013 circa 170 mil. Lei, ceea ce alcătuiește ceva mai mult de 20 la sută din volumul total al vânzării care revin principalelor ramuri ale economiei locale. Volumul investițiilor în capitalul fix a constituit în industrie 12,6 mil. lei din totalul investițiilor în economia locală de 82,4 mil. Lei.

4.6.3 Agricultura

În agricultura locală activează 92 agenți economici activi ale căror CA este mai mare de 15 mil. lei. Volumul vânzării totale ale agenților economici din ramura agricolă locală a constituit în anul 2013 circa 318,5 mil. Lei, ceea ce alcătuiește circa 43 la sută din volumul total al vânzării care revin principalelor ramuri ale economiei locale. Volumul investițiilor în capitalul fix a constituit în ramura agricolă locală 38,9 mil. lei din totalul investițiilor în economia locală de 82,4 mil. Lei.

4.6.4 Comerț și servicii

În sfera comerțului activează 4 agenți economici activi ale căror CA este mai mare de 15 mil. lei. Volumul vânzării totale ale agenților economici din sfera comerțului a constituit în anul 2013 circa 190 mil. Lei, ceea ce alcătuiește 26,5 la sută din volumul total al vânzării care revin principalelor ramuri ale economiei locale. Volumul investițiilor în capitalul fix a constituit în sfera comerțului 6,2 mil. lei din totalul investițiilor în economia locală de 82,4 mil. Lei.

În sfera prestării serviciilor activează 24 agenți economici activi ale căror CA este mai mare de 15 mil. lei. Volumul vânzării agenților economici prestatori de servicii a constituit în anul 2013 circa 95 la sută din volumul total al vânzării care revin principalelor ramuri ale economiei locale.

Principalele probleme legate de dezvoltarea sferei comerțului și prestării serviciilor țin de starea tehnică nesatisfăcătoare a edificiilor, care în mare parte nu corespund standardelor.

4.6.5 Turism

În localitate turismul este slab dezvoltat. Există doar un singur obiectiv turistic - AE „Popas-Tur”, pensiune turistică. Volumul vânzării agenției turistice din localitate a constituit în anul 2013 circa 4 mii lei. În anul 2013 obiectivul turistic din localitate a fost vizitat de 50 de turiști. Capacitatea de cazare a hotelurilor este de 80 persoane, problema e în subdezvoltarea ramurii turismului în oraș. Pentru a atrage mai mulți turiști și a fi o localitate atractivă sunt necesare investiții în renovarea edificiilor, dezvoltarea infrastructurii, inclusiv celei turistice.

4.6.6 Gestionarea activelor

Lungimea totală a drumurilor din localitate este de 101,4 km, dintre care drumuri cu acoperire rigidă constituie 27,8 km. Lungimea totală a drumurilor din localitate de importanță națională este de 27 km și 9 km de drumuri de importanță locală. Cheltuielile anuale totale efectuate pentru întreținerea și reparația drumurilor constituie circa 200,0 mii lei, ceea ce alcătuiește doar 10 la sută din necesarul pentru reparația curentă a drumurilor.

4.7. Infrastructura

4.7.1 Rețeaua de transport

Numărul unităților de transport public funcționale la nivelul întregii comunități este de 3 unități cu o vechime de de 6-15 ani -2 unități, de 16-25 ani -1 unitate.

Capacitatea unităților de transport este în mediu de 30 locuri, care efectuează 8 curse. Unitățile de transport nu sunt adaptate pentru transportarea persoanelor cu dizabilități.

La nivel local nu există o strategie de dezvoltare a transportului public și nici oferte investiționale pentru acest sector. În perspectivă se dorește înnoirea parcului auto municipal prin cumpărarea de vehicule cu consum redus de carburant și emisii de GES scăzute.

4.7.2 Rețeaua de alimentare cu apă și canalizare

În orașul Rîșcani activează o întreprindere municipală, ÎM „Apă-Canal Rîșcani”, care asigură servicii comunale de aprovizionare cu apă și canalizare.

Orașul dispune de o rețea centralizată de aprovizionare cu apă, cu lungimea de 43,5 km. Populația care este conectată la sistemul centralizat de aprovizionare cu apă constituie 34%. Sursa de apă în sistemul de apeducte este formată din 17 fântâni arteziene. Restul populației se alimentează din 300 fântâni publice. De remarcat, însă, că sistemul de alimentare cu apă a orașului Rîșcani are un grad avansat de uzură. Pierderile de apă depășesc 30% și consumul de apă specific este de 38,9l/per/zi. Majoritatea populației, 63,3%, utilizează pentru consum apa din fântînile mină și izvoare.

Sistemul de canalizare are o lungime de 21 km. Populația conectată la sistemul de canalizare constituie 16% sau de 2 ori mai puțin decât cea conectată la apeduct. Pe parcursul ultimilor 4 ani situația a rămas constantă. În perioada imediat următoare nu sunt planificate lucrări de extindere a rețelei. Orașul nu dispune de o stație funcțională de epurare și purificare a apelor reziduale. Infrastructura sistemului de canalizare și epurare a apelor uzate este formată din stațiile de epurare din orașele Rîșcani și Costești cu o capacitate de 2,4mii m³/zi și 1,1mii m³/zi. Stațiile de epurare sunt într-o stare avariata și convențional se poate constata că funcționează numai treapta mecanică. Conform datelor statistice capacitațiile de epurare sunt utilizare la 10,6%. Calitatea apelor trecute prin stația de epurare în volum de 99,8 mii m³/an sunt calificate ca „epurate insuficient”. În procesul de epurare se sedimentează peste 150 tone de nămol anual.

Tarifel plătite de către populație și agenții economici pentru 1m³ de apă constituie 13 lei, iar pentru canalizare 12 lei.

De menționat, totodată că La nivel de raion a fost elaborată Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a raionului Rîșcani, iar în 2012 aceasta a fost actualizată la componenta aprovizionarea cu apă și servicii de canalizare.

4.7.3 Rețele energetice, eficiența consumului de energie,

În trecut, orașul Rîșcani a avut un sistem centralizat de alimentare cu energie termică, construit în perioada sovietică, care asigura cu energie termică majoritatea instituțiilor publice, blocurile locative, sectorul industrial și alți agenți economici. Ca rezultat al perioadei de criză din anii 1990, o mare parte din sectorul locativ și industrie s-a deconectat de la sistemul centralizat, asigurându-și necesarul prin intermediul centralelor autonome pe gaze.

Alimentarea cu energie electrică se face din Sistemul Energetic Național prin intermediul întreprinderii de distribuție “RED Nord”.

Alimentarea cu căldură a clădirilor din oraș se face cu gaz natural, livrat prin intermediul întreprinderii "Bălți-Gaz" din sistemul SA "Moldovagaz". Alimentarea cu energie termică se realizează prin intermediul centralelor termice autonome pe gaze naturale și a convectoarelor pe gaze sau electrice.

În ultimii ani, primăria Rîșcani a întreprins o serie de măsuri pentru creșterea eficienței energetice în clădirile publice gestionate de primărie. Printre aceste măsuri au fost schimbarea tâmplăriei la grădinițele nr. 1, 6 și 7 precum și sediul primăriei. Sursele de finanțare pentru aceste măsuri au fost bugetul local, FISM și contribuțiile asociațiilor de părinți din grădinițe. De asemenea, primăria a reabilitat o parte din sistemul de iluminat public prin utilizarea tehnologiilor noi, performante din punct de vedere energetic (LED).

De asemenea, primăria Rîșcani a elaborat propuneri de proiecte pentru finanțare din partea FEE pentru Grădinița nr. 10 și Casa de cultură orășenească.

Măsurile de eficiență energetică prevăzute de către primăria Rîșcani pentru perioada următoare vizează îmbunătățirea izolării termice a clădirilor publice, dotării acestora cu echipament de reglare a consumului de energie termică precum și utilizarea surselor regenerabile de energie, biomasă pentru încălzire spațială și energie solară pentru prepararea apei calde menajere.

În afară de domeniile ce țin de consumul de energie, Primăria acordă o mare importanță aspectelor ce țin de producerea energiei în viitor, precum și aspectelor de mediu.

În ceea ce privește situația energetică existentă, trebuie menționat că pe timp de iarnă, la unii dintre consumatorii care aparțin Primăriei, nu se atinge nivelul necesar de confort termic.

Tabelul 4 Evoluția consumului de energie la nivel local (MWh)

Consum de energie	Prezent (date preluate din documente oficiale)		Estimare (proгноza pe baza evoluției consumului din ultimii ani sau rezultate din planuri strategice locale)			
	2012	2013	2014 <i>(necesar*)</i>	2015	2016	2017
Sector/An						
Cladiri municipale	1531,27	1166,56	3895,68	3062,13	2165,03	1966,53
Iluminat public	62,97	65,08	326,74	147,83	147,83	147,83
Transport municipal	14,72	14,72	16,19	16,19	16,19	16,19
Total	1608,96	1246,36	4238,62	3226,15	2329,05	2130,55

Situația existentă impune necesitatea introducerii planificării strategice a orașului, care să aibă în vedere și problemele energetice cu care se confruntă în prezent Primăria Rîșcani, cum ar fi consumul ineficient de energie, nivelul de confort termic care nu corespunde normelor în

vigoare, iluminatul stradal insuficient și ineficient, renunțarea la sistemul centralizat de încălzire, etc.

4.7.4 Rețelele de telecomunicații

Telefonia este asigurată pe întreg teritoriul orașului de către S.A. „Moldtelecom”, iar cea mobilă de către operatorii „Orange” SA „Moldcell”.

4.7.5 Managementul deșeurilor

În comunitate activează o întreprindere municipală care colectează deșeurile menajere în care activează 3 angajați din necesarul de 10 persoane. Tarifele plătite de către agenții economici pentru serviciile de salubritate din localitate constituie 80 lei/lună +TVA, iar tarifele plătite de către populație pentru serviciile de salubritate din localitate alcătuiesc 8 lei/lună. Întreprinderea dispune de 3 mijloace de transport care acoperă necesitățile existente, însă ele au un grad mediu de uzură de 65%. Frecvența efectivă medie de colectare a gunoierului este de o dată pe zi. Cheltuieli anuale totale cu prestarea serviciilor de salubritate și exploatarea sistemului de colectare a deșeurilor se cifrează la 450 mii lei.

Pe străzile localității sunt instalate 140 de containere din necesarul de 300, gradul de acoperire a necesarului de containere fiind de 46%.

Pondere gospodăriilor ce beneficiază de serviciul de salubritate este de 60%, 120 case, toate în bază de contract, 2700 apartamente, dintre care 100% în bază de contract. În ultimii 3 ani a fost înregistrată o creștere cu 12% a numărului de beneficiari. Totodată, nu este o practică de colectare a deșeurilor menajere reciclabile diferențiat. Deșeurile menajere colectate nu sunt utilizate ca sursă energetică pentru producerea energiei termice sau energiei electrice.

Conform rezultatelor sondajului de opinie realizat de Maganta Consulting în luna august 2013 circa 1/3 sau 32% dintre gospodăriile participante la studiu din or. Râșcani beneficiază de servicii de salubritate, 63% din locuitori s-au declarat satisfăcuți privind serviciul de gestionare a deșeurilor și amenajare a teritoriului.

Totodată, nu este o practică de colectare a deșeurilor menajere reciclabile diferențiat: hârtie; sticlă; plastic. Nu este amenajat nici platoul de depozitare a deșeurilor solide. Deșeurile menajere colectate nu sunt utilizate ca sursă energetică pentru producerea energiei termice sau energiei electrice.

4.8. Mediul ambiant și situația ecologică

4.8.1 Factorii calității mediului – apele, solurile, aerul

În anul 2013 starea mediului ambiant a fost determinată de următorii indicatori :

Gradul de poluare a apelor de suprafață din localitate:

Concentrația de sulfați (Indicele de concentrație/LMA) - 326,9

Concentrația de azotați (Indicele de concentrație/LMA) <0,003

Gradul de poluare a apelor subterane din localitate:

Concentrația de sulfați (Indicele de concentrație/LMA) -190,9

Concentrația de azotați (Indicele de concentrație/LMA) <0,1

O sursă de poluare a mediului ambiant în localitate sunt gunoșiștile neautorizate, inclusiv cea centrală, precum și starea degradantă a albiei râului Copăceanca.

4.8.2 Designul hidrologic

Sistemul hidrologic din localitate a înregistrat în anul 2013 următorii indicatori:

Aria totală de captare a apelor de la precipitații cu ajutorul sistemului hidrologic constituie 9,5 ha.

Volumul anual de resurse minim necesar pentru întreținerea normală a sistemului de evacuare a apelor se cifrează la 1457,7 mil. Lei.

4.8.3 Educația ecologică și activități în folosul comunității

Din cele 4 ONG-uri care activează în comunitate, 2 își desfășoară activitatea în domeniul ecologic. Pe parcursul ultimilor 5 ani acestea au organizat mai mult de 50 de campanii de educație ecologică a populației. În perioada 2009-2012 numărul activităților cu caracter ecologic a fost în creștere, deși nesemnificativă, însă în 2013 organizațiile obștești au desfășurat mai puține campanii de acest gen, dar de o amploare mai mare care au solicitat și investiții mai mari.

De menționat, însă, că campaniile de educație ecologică a populației din localitate au avut, cu părere de rău, un impact foarte redus asupra nivelului de „ecologizare” a conștiinței sociale a oamenilor, deoarece problemele ecologice nu și-au găsit soluționare. Ne referim la apariția în continuare a gunoșiștilor neautorizate, precum și starea sanitară proastă a albiei râului Copăceanca deja de ani de zile. În vederea ridicării nivelului de cultură ecologică a populației din localitate în următorii ani, reprezentanții APL consideră necesar:

1. Coontinuarea activităților de conștientizare ecologică
2. Atragerea fondurilor pentru prelucrarea deșeurilor solide
3. Plantarea arborilor în localitate.

4.9. Guvernarea locală/Indicatori de performanță

4.9.1. Serviciile administrative

În ultimii 3 ani mai mult de 300 de persoane au beneficiat de următoarele servicii prestate de APL:

- Certificate de urbanism – 330 pers.
- Autorizații de construcții – 246 pers.
- Autorizații de funcționare a unităților comerciale – 126 pers.

4.9.2 Managementul serviciilor publice

În comunitate activează o întreprindere municipală, fondată de APL, care prestează populației servicii de asigurare cu apă, canalizare, salubritate și amenajare a teritoriului.

4.9.3 Transparența luării deciziilor

În perioada 2011-2013 Consiliul Local a elaborat și adoptat:
Elaborat proiecte de decizii : 415

Adoptat proiecte de decizii - 403

- Numărul proiectelor de decizie inițiate în perioada 2011-2013 de:
Primar – 203
Consilieri – 38
- Numărul proiectelor de decizie inițiate ca urmare a adresării persoanelor fizice – 105;
- Numărul proiectelor de decizie inițiate ca urmare a adresării persoanelor juridice – 41;
- Proiecte de decizie care au fost consultate opinia populației, structurilor societății civile, sectorului privat etc. – 98,
- Numărul întrunirilor în ședințe ale comisiilor consultative de specialitate ale Consiliului Local - 45 ;
- Numărul ședințelor Consiliului Local – 298 ;
- Numărul ședințelor Consiliului Local amânate din cauza lipsei de cvorum în perioada 2010-2012 - 30 ;
- Numărul mediu al consilierilor prezenți la ședințele Consiliului Local desfășurate în perioada 2010-2012 – 19 consilieri ;
- Numărul de decizii ale Consiliului Local au fost aprobate? – 107, inclusiv cu caracter individual – 87 ;
- Numărul de dispoziții ale primarului emise : cu caracter normativ – 344, cu caracter individual – 160.

4.9.4 Capacitatea factorului uman din APL & evaluarea resurselor

În perioada 2011-2013 la primărie au fost angajate cu statut de funcționar public 7 femei și 5 bărbați. Suplimentar au mai fost angajate încă 8 femei și 3 bărbați ;

În perioada respectivă a fost angajate 4 persoane: 1 bărbat și 3 femei, însă nimeni nu a fost eliberat din funcție;

Personalul angajat se distribuie astfel:

În funcție de vechimea de muncă –

- până la 2 ani stagiu – 1 pers.
- între 3-6 ani 2, inclusiv 1 femeie ;
- între 7 - 10 ani – 3 incl. 1 femeie ;
- între 11 - 20 ani – 4 pers, incl. 3 femei ;
- mai mult de 21 ani – 6 pers.oane, toate femei

După nivelul de studii :

- școală generală -2 pers.
- liceu - 0 pers.
- școală profesională - 1 pers.
- colegiu - 4 pers.
- universitate – 5 pers.

4.9.5 Analiza SWOT generală

ANALIZA SWOT GENERALĂ

or. Rîșcani

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Locația, amplasarea geografică favorabilă (în apropierea traseului național, nu departe de calea ferată) ; - Sector economic dezvoltat , numărul mare al agenților economici (mai mult de 400 agenți economici).Existența întreprinderilor de panificație, întreprinderilor de prelucrare a produselor lactate; - Producerea produselor ecologice de către agenții economici și promovarea eficientă a produselor autohtone ; - Sistem educațional eficient. Reușita la examenele de BAC în a. c. la liceul „L. Damian” a fost de 86%, cu mult mai mare față de media pe țară ; -Colective artistice renumite (ex. „Moștenitorii”, „Aisidora”); - Instituții medicale îngrijite și dotate cu utilaj modern ; - Accesul sporit al populației la seviceile instituțiilor publice; - Prestarea serviciilor la domiciliu pentru persoanele în etate ; - Fond ferestier bogat în specii de arbori ; - Existența clădirilor istorice, trecut istoric bogat; - Oraș înverzit, multe plantații de pomi, alei cu castani și brazi ; - Debitul mare de apă potabilă ; - Infrastructura dezvoltată a drumurilor, cele principale sunt integral pavate; - Potențial uman dezvoltat ; - Echipe profesioniste care activează în instituțiile publice; - Gestionare eficientă a orașului, asigurarea cu rețele de apă și canalizare, servicii de colectare 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa mass-mediei locale (TV, radio, ziar local); - Lipsa zonelor de agreement; - Scăderea indicilor demografici, îmbătrânirea populației; - Lipsa unui parteneriat dintre APL, business și societatea civilă; - Lipsa unui dialog eficient al administrației publice locale cu autoritățile rationale și cele centrale ; - Nivelul redus de transparență în activitatea APL ; - Asigurarea insuficientă a întreprinderilor care prestează servicii sociale cu utilaj, echipament modern, nou (pentru drumuri, dezăpezire etc.) ; - Lipsa apartamentelor, locuințelor sociale ; - Migrația masivă, în speță, a tineretului, a populației economic active ; - Șomajul înalt, lipsa locurilor de muncă, salariile mici pe care le oferă angajatorii, în deosebi, în sectorul economic ; - Lipsa unor servicii sociale pentru persoanele în etate, dezavantajate din punct de vedere social; - Lipsa unor întreprinderi de prelucrare a materiei prime ; - Iluminare stradală insuficientă, la periferiile orașului în general lipsește, - Servicii necalitative oferite de transportul public, - Fond locativ subdezvoltat (ultimul bloc locati a fost dat în folosință în anul 1988) ; - Lipsa parcărilor autorizate ; - Pasivitatea populației, implicarea slabă în viața socioeconomică a localității ; - Sector asociativ nedezvoltat ;

<p>și evacuare a deșeurilor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea foarte slabă a turismului local ; - Lipsa planului urbanist de dezvoltare a orașului ; - Starea deplorabilă a drumurilor, lucrări necalitative de construcție și renovare ; - Angajarea ilegală a personalului, fără pachetul social, nivelul înalt al economiei tenebre ; - Lipsa unui Centru de achiziționare a produselor agricole, piață agricolă neamenajată Nivelul redus de educație ecologică a populației orașului ; - Dezvoltarea foarte slabă a turismului local.
<p>OPORTUNITĂȚI</p>	<p>RISCURI</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Participarea activă la diferite concursuri de programme, granturi, conlucrarea eficientă cu donatorii și atragerea fondurilor extrabugetare în comunitate ; - Stabilirea parteneriatelor, implicarea în diverse programme naționale și internaționale ; - Crearea unui parteneriat intercomunitar cu primăriile din vecinătate (Nihoreni, Racaria, Rîșcani) și implementarea unor proiecte comunitare; - Crearea unor parteneriate cu societatea civilă, ONG-urile de profil; - Efectuarea unui studiu de fezabilitate privind oportunitățile de promovare a turismului; - Crearea unor întreprinderi locale de prelucrare a materiei prime ; -Folosirea avantajului de amplasare geografică ; - Dezvoltarea relațiilor transfrontaliere ; - Acordarea unor facilități fiscale pentru antreprenori, îndeosebi, pentru începători. 	<ul style="list-style-type: none"> - Situația geopolitică tensionată din regiune; - Migrația masivă și exodul de specialiști, forță de muncă ; - Calamitățile naturale, inundațiile și vânturile puternice, înghețurile primăvara; - Tulburări sociale ; - Devalorizarea valutei naționale ; - Criza economică ; - Cooperarea slabă dintre autoritățile locale și cele raionale și centrale ; - Imperfecțiunea legislației privind administrarea serviciilor publice; - Instabilitatea politică care duce la neînțelegeri, la nerezolvarea multor probleme legate de dezvoltarea locală.

V. Strategia locală de dezvoltare socio-economică integrată

5.1. Cadrul General al Strategiei

Strategia locală de dezvoltare socio-economică integrată a orașului Rîșcani are la bază analiza diagnostic a situației social-economice a comunității care a pus în evidență atât necesitățile, cât și potențialul de dezvoltare a localității. Strategia este elaborată într-un context unic cu alte strategii și programe de dezvoltare de nivel raional, regional și național care actualmente sunt în proces de implementare.

5.2. Definierea viziunii și misiunii

Viziunea răspunde la întrebarea „Cum va arăta comunitatea peste o anumită perioadă de timp, cum va arăta rezultatul succesului?”. Anume căutarea unei imagini a succesului motivează oamenii să lucreze împreună. Viziunea poate apărea în procesul de planificare strategică, dar poate apărea și ca o idee a unei persoane la care aderă comunitatea. Misiunea este o descriere succintă a scopului – ce vrea comunitatea să realizeze prin existența ei. Având ca bază analiza social-economică a comunității au fost formulate VIZIUNEA strategică a orașului Rîșcani care peste 5-7 ani să devină un oraș frumos, cu economie și infrastructură bine dezvoltate, cu un nivel înalt de trai al populației.

VIZIUNEA strategică a orașului Rîșcani

Oraș frumos din regiunea de Nord a Moldovei, cu economie și infrastructură bine dezvoltate, care oferă populației locuri de muncă și salarii decente, servicii sociale de calitate, oraș cu drumuri și trotuare curate, cu instituții medicale și de învățământ asigurate cu specialiști de înaltă calificare și echipament modern, „un oraș de vis, din care nimeni nu vrea să plece, iar cei care ne-au vizitat cel puțin o dată, doresc să rămână aici pentru totdeauna”.

MISIUNEA APL pentru realizarea viziunii:

Administrația Publică Locală are misiunea de a forma o comunitate social-economic înalt dezvoltată, care să atragă investiții străine, iar capitalul existent în localitate să fie folosit cu maximă eficiență, o administrație care să conlucreze permanent cu populația și agenții economici, care în rezultat să contribuie la diminuarea migrației, șomajului, și respectiv, la creșterea nivelului de trai și calității vieții populației orașului.

5.3. Principii și valori

VALORILE comunității:

Principalele valori ale comunității care vor constitui un suport real la realizarea viziunii și misiunii sunt considerate:

- Moralitatea
- Demnitatea
- Respectarea tradițiilor, obiceiurilor
- Respectarea drepturilor omului
- Transparența
- Solidaritatea, echitatea socială
- Respectarea altor opinii/propuneri

- Competența
- Toleranța
- Parteneriatul durabil

Principiile de dezvoltare strategică:

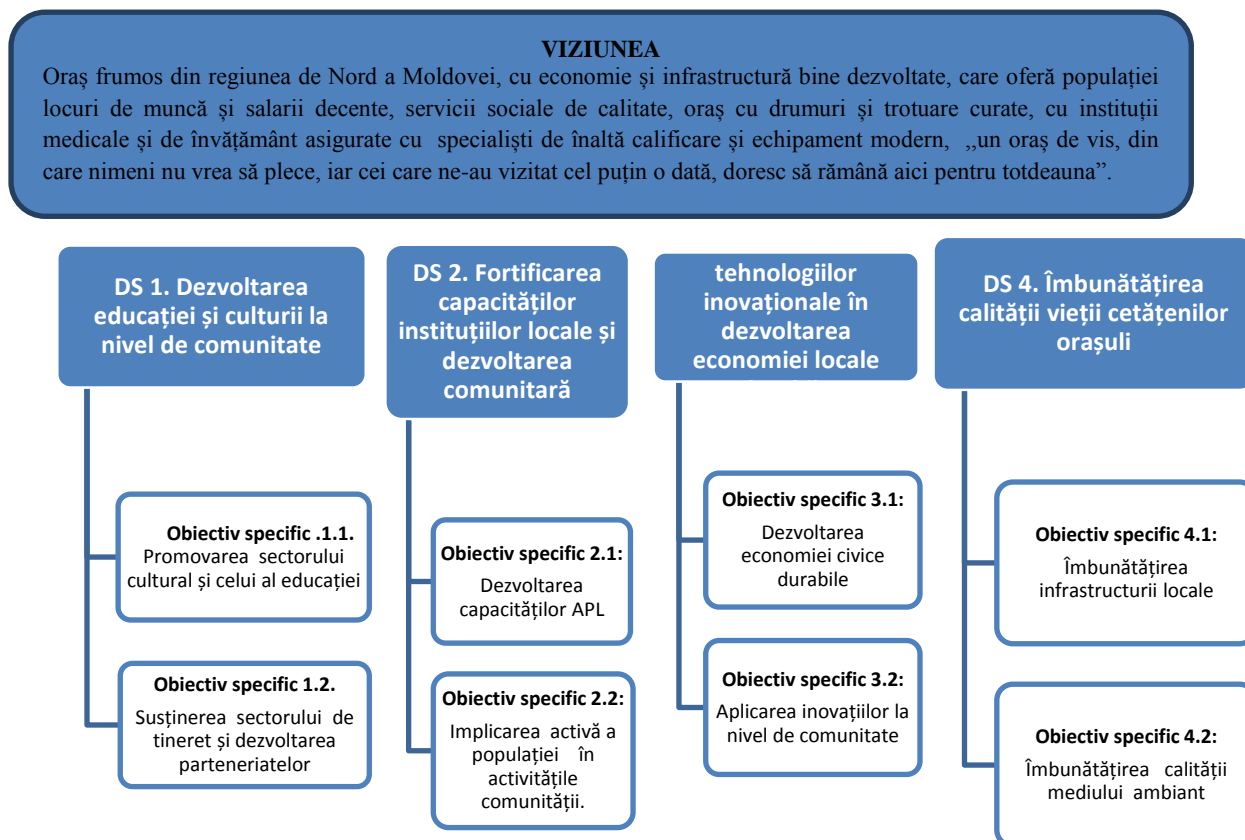
- ✓ Comunicare
- ✓ Cooperare
- ✓ Creativitate
- ✓ Competență
- ✓ Viziune
- ✓ Perseverență

Obstacole în realizarea viziunii orașului:

- Populație pasivă și săracă
- Sector economic nedezvoltat
- Indiferența autorităților publice față de problemele comunității
- Imperfecțiunea legislației privind APL
- Infrastructură subdezvoltată
- Insuficiența specialiștilor calificați

VI. Obiectivele strategice de dezvoltare a orașului

Abordarea operațională a obiectivelor (direcțiilor) strategice:

Analiza cadrului strategic

Analiza cadrului strategic are drept scop identificarea priorităților stabilite la nivel național, regional, raional și sectorial și corelarea acțiunilor elaborate la nivel local cu aceste priorități, astfel, ca strategia de dezvoltare socioeconomică a localității să se realizeze într-un cadru strategic unic. Aceasta își propune, de asemenea, să identifice influența pe care strategiile respective o au asupra orașului Rîșcani, precum și importanța pe care aceste strategii o au în cadrul procesului de elaborare a planului de dezvoltare a orașului.

DS 1. Dezvoltarea educației și culturii la nivel de comunitate

Obiectivul specific 1.1. Promovarea sectorului cultural și celui al educației

La realizarea obiectivului în cauză vor fi luate în considerare prevederile strategiilor regionale și naționale în domeniu, în special, Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, Strategia „Europa 2020”, Strategia Sectorială de Dezvoltare pentru anii 2014-2020 „Educația 2020”, Strategia de Dezvoltare a culturii „Cultura2020”, care reprezintă o viziune coerentă de dezvoltare a sectorului cultural al țării și care se axează pe următoarele principii de bază:

1. protejarea și valorificarea patrimoniului cultural al țării, care este o prioritate națională;
2. accesul cetățenilor la valorile culturale ale țării;
3. producerea bunurilor și serviciilor culturale pentru creșterea economică a țării;
4. promovarea culturii în calitate de factor determinant în domeniul educației și formării cetățenilor țării.

Obiectivul specific 1.2. Susținerea sectorului de tineret și dezvoltarea parteneriatelor

Acest obiectiv va fi realizat reieșind din Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, Programul de susținere și dezvoltare a sectorului IMM-urilor, Programul național de atragere a remitențelor în economie "PARE 1+1", Programul „Gestiunea eficientă a afacerii” etc. care își propun în calitate de priorități de bază:

- Susținerea și antrenarea tinerilor în programe/activități de antreprenariat.
- Inaugurarea mecanismelor de supraveghere și reglare a proceselor de migrație circulară (birouri de relații cu migrații, etc.).
- Susținere a persoanelor implicate în procese migratorii.
- Preluarea din experiența de succes a altor localități din republică.

De asemenea, obiectivul va fi realizat în corelare și cu obiectivele de bază incluse în politicile de tineret și sport:

Obiective:

- Crearea condițiilor pentru realizarea pleneră a potențialului tinerilor în viața politică, socială, economică și culturală a țării.
- Asigurarea accesului tinerilor la servicii de educație și de informare.
- Crearea condițiilor pentru lansarea și dezvoltarea afacerilor și crearea locurilor de muncă pentru tineri.
- Consolidarea capacităților umane și instituționale ale sectorului asociativ de tineret.

DS 2. Fortificarea capacităților instituțiilor locale și dezvoltarea comunitară

Obiectivul specific 2.1. Perfecționarea cadrelor APL

În vederea realizării acestui obiectiv vor fi luate în considerare preponderent Strategia Națională de descentralizare pentru anii 2012–2015, Strategia de Dezvoltare Regională, precum și Carta Europeană care garantează dreptul autorităților publice locale de a dispune de capacitate efectivă pentru a rezolva și a administra, în cadrul legii, sub propria lor răspundere și în favoarea populației, o parte importantă din treburile publice. Acest drept este prevăzut și în Constituția Republicii Moldova, în Legea nr. 435-XVI din 28 decembrie 2006 privind descentralizarea administrativă și în Legea nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală, care stabilesc că autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, de gestiune financiară, că ele au dreptul la inițiativă în tot ceea ce privește administrarea treburilor publice locale, exercitându-și, în condițiile legii, autoritatea în limitele teritoriului administrat. Astfel, Strategia Națională de descentralizare își propune:

- I. Descentralizarea serviciilor și competențelor
- II. Descentralizarea financiară
- III. Descentralizarea patrimonială și dezvoltarea locală
- IV. Capacitatea administrativă a APL
- V. Democrație, etică, drepturile omului și egalitate de gen.

Principiile puse la baza Strategii sunt:

a) principiile fundamentale ale dreptului european și ale dreptului internațional, cu precădere în abordarea și promovarea consistentă a drepturilor și libertăților omului; interzicerea discriminării; garantarea dreptului tuturor persoanelor de a avea personalitate juridică în fața legii, conform articolului 16 din Pactul internațional cu privire la drepturile politice și civile), a egalității de gen, a principiilor nediscriminării, transparenței și responsabilizării;

b) cadrul legal, normativ și punerea lui în practică trebuie să asigure **responsabilizarea APL în fața populației** (accountability) și a nivelurilor administrative superioare, garantând în același timp libertatea locală de decizie și de management;

c) atribuirea/transferul competențelor către APL – elaborarea și implementarea sistemului de management și finanțare, precum și stabilirea definitivă a proprietății asupra patrimoniului – trebuie să fie ulterioare și determinate de modul în care competențele sunt stabilite pe niveluri de administrație publică;

d) principiul corelării – acțiunile sau reformele propuse spre implementare în domeniul APL urmează a fi corelate cu reformele aflate în derulare;

e) banii urmează funcția – sistemul financiar va fi adaptat în funcție de acordarea de atribuții, iar veniturile generate de prestarea unui serviciu vor merge la nivelul administrativ care răspunde de prestația respectivă;

f) patrimoniul urmează funcția – responsabilul de exercitarea competenței primește și proprietatea activelor fixe necesare (patrimoniu). Realizarea gestionării eficiente și efective a patrimoniului local poate avea loc doar în cazul abilitării APL cu competență decizională deplină, așa cum cere Carta Europeană, fără a admite ingerința altor autorități sau instituții;

g) investiția urmează competența – nivelul administrativ responsabil de exercitarea unei competențe trebuie să fie responsabil și pentru întregul proces investițional;

h) atribuirea/transferul competențelor trebuie să îmbine armonios **subsidiaritatea și eficiența**, aceasta din urmă fiind definită prin 3 criterii principale: (i) aria geografică a beneficiarilor unei competențe să corespundă în mare măsură ariei unității administrative care o va exercita; (ii) exercitarea competenței respective să permită realizarea economiilor de scară, inclusiv prin asocierile inter-municipale; (iii) UAT căreia i se atribuie competența trebuie să aibă capacitate fiscală și de management suficientă pentru exercitarea acesteia;

i) pentru a consolida echitatea și răspunderea democratică față de locuitori, trebuie să existe **corespondență** între: (i) teritoriul unde se efectuează prestarea unui serviciu de către autoritatea locală și cel de pe care se colectează impozitele locale; (ii) beneficiar și plătitor („utilizatorul plătește”); (iii) puterea de decizie și responsabilitate (cel care decide trebuie să răspundă și pentru consecințele deciziei sale);

j) trebuie asigurat un anumit grad de **coeziune teritorială**, prin reducerea disparităților de resurse disponibile la ambele niveluri de APL;

k) sistemul financiar trebuie să stimuleze efortul fiscal propriu;

l) monitorizarea, auditul și controlul gestionării patrimoniului de către APL trebuie să fie strict reglementate, punctuale, previzibile și eficiente, urmărind asigurarea legalității, bune

administrării și a interesului public general privind resursele funciare și imobiliare, precum și, după caz, cele naturale și ale subsolului;

m) atribuirea/transferul competențelor, al surselor de venit și al patrimoniului între APC și APL și între diversele niveluri ale acestora din urmă trebuie să fie **formale (fixate în lege)**, clare și stabile, definind toate rolurile și funcțiile specifice, mecanismele prin care se vor exercita acestea și drepturile de proprietate asupra activelor implicate;

n) sistemul financiar trebuie să asigure predictibilitatea, stabilitatea, continuitatea și autonomia pentru ambele niveluri ale APL prin: (i) garantarea posibilității de a asigura un nivel minim al serviciilor, având în vedere diferențele obiective dintre diverse UAT; (ii) evitarea partajării cu APL a surselor de venit volatile în timp sau care produc dezechilibre teritoriale în colectare; (iii) folosirea, pe cât e posibil, a unor criterii obiective în sistemul de transferuri; și (iv) reducerea, pe cât e posibil, a posibilității de modificare a sistemului prin legea bugetară anuală sau prin alte legi ad-hoc.

Aceste principii formează un cadru coerent de atribuire/de transfer al competențelor, al surselor de venit și al patrimoniului într-un mod eficace, clar și stabil, astfel încât furnizarea serviciilor publice – modul preferențial prin care se manifestă exercitarea unei competențe – să corespundă nevoilor și cerințelor beneficiarilor.

Obiectivul specific 2.2. Implicarea activă a populației în activitățile comunității

Suport în realizarea acestui obiectiv va servi aceeași Strategie națională de descentralizare care include patru principii bazate pe drepturile omului: participare, nediscriminare, transparență și responsabilizare. Ca urmare, procesul de descentralizare în Republica Moldova urmărește și obiectivul de a asigura ca oamenii să posede libertatea, capacitatea și resursele necesare pentru a schimba propriile vieți, a schimba comunitățile în care locuiesc și a influența propriile lor destine

DS 3. Utilizarea tehnologiilor inovatoare în dezvoltarea economiei locale durabile

Obiectivul specific 3.1. Dezvoltarea economiei civice durabile

Realizarea obiectivului va lua în considerare prevederile Strategiei de Dezvoltare Regională Nord

care prevăd :

- Îmbunătățirea mediului de afaceri prin susținerea dezvoltării antreprenoriatului și inovațiilor tehnologice în regiune.
- Ridicarea gradului de ocupare prin creșterea competitivității capitalului uman pe piața muncii și crearea noilor locuri de muncă.
- Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice

Obiectivul specific 3.2. Aplicarea inovațiilor la nivel de comunitate

Acest obiectiv va corela cu Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 și Planul de acțiuni privind implementarea acestei Strategii pentru anii 2012-2014, care oferă cadrul de politici pe termen lung și mediu privind dezvoltarea întreprinderilor micro, mici și mijlocii (în continuare – IMM-uri) din Republica Moldova în

contextul trecerii de la modelul de dezvoltare economică bazat pe consum la o nouă paradigmă orientată spre exporturi, investiții și inovații, a dezideratului politic de integrare europeană și a tendințelor economice mondiale.

Prin prisma celor expuse, sporirea competitivității IMM-urilor poate fi atinsă prin realizarea următoarelor componente de dezvoltare:

- 1) încurajarea spiritului inovator;
- 2) utilizarea tehnologiilor energetice eficiente;
- 3) aplicarea tehnologiilor informaționale;
- 4) sporirea competitivității producției la export, inclusiv prin ridicarea calității producției.

Realizarea acestui obiectiv va fi în concordanță și cu Programul național de atragere a remitențelor în economie "PARE 1+1", Programul „Gestiunea eficientă a afacerii”, PNAET, Fondul special de garantare a creditelor (FGC), etc.

Prioritățile de bază în acest domeniu sunt:

- Susținerea și antrenarea tinerilor în programe/activități de antreprenariat.
- Crearea a noi întreprinderi.
- Susținerea persoanelor implicate în procese migratorii.
- Preluarea din experiența de succes a altor localități din republică

DS 4. Îmbunătățirea calității vieții cetățenilor

Obiectivul specific 4.1. Îmbunătățirea infrastructurii locale

Obiectivul va lua în considerare prevederile Strategiei de dezvoltare regională Nord care are ca prioritatea nr. 1 reabilitarea infrastructurii fizice:

- *Reabilitarea, construcția sistemelor de canalizare și stațiilor de epurare*
- *Modernizarea drumurilor regionale care va spori accesul la arterele naționale și internaționale și, în consecință, sporirea fluxurilor comerciale.*
- *Eficientizarea energetică a clădirilor publice din RDN*
- *Aprovizionarea cu apă de calitate care este un imperativ în regiune, unde 80% din resursele de apă nu corespund standardelor de calitate.*
- *Dezvoltarea infrastructurii de utilități publice și căi de acces pentru ridicarea atractivității investiționale și nivelului de trai al locuitorilor regiunii.*

Obiectivul specific 4.2. Protecția mediului ambiant

Una dintre prioritățile Strategiei de Dezvoltare Regională NORD este îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice care să contribuie la:

- Sporirea accesului la informația de mediu și promovarea educației ecologice.
- Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor solide, inclusiv colectarea separată, reciclarea și crearea poligoanelor moderne de stocare a deșeurilor nereciclabile.

- Sporirea securității ecologice în regiune, prin promovarea activităților de stopare a degradării solurilor și elaborarea unor programe de anticipare și răspuns la stările extreme de vreme.

Realizarea obiectivului va avea la bază și prevederile incluse în Strategia Națională de Mediu pentru perioada 2013-2023, precum și Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor în Republica Moldova (SNGD), care are ca obiective generale:

- a) Dezvoltarea infrastructurii regionale de depozite de DMS și a stațiilor de transfer;
- b) Dezvoltarea sistemelor de colectare și tratare a fluxurilor de deșeuri specifice (ambalaje, DEEE, cauciucuri, baterii, etc.) prin promovarea și implementarea principului ”responsabilitate a producătorului”, inclusiv a celor periculoase (deșeuri medicale, uleiuri uzate, etc.), (câte un punct de colectare la nivel de regiune).
- c) Reducerea cantității de deșeuri depozitate cu 30% și creșterea ratei de reciclare cu 20% până în anul 2023.

VII. Planul de acțiuni privind realizarea Strategiei locale de dezvoltare socio-economică integrată.

Directia strategica 1: Dezvoltarea educației și culturii la nivel de comunitate						
Obiectiul specific	Actiunea	Perioada de implementare	Costuri (Lei)	Responsabili	Parteneri /Surse de finantare	Indicatori
Crearea și eficientizarea Centrelor Comunitare de zi pentru copii și tineret	1. Eficientizarea activităților Centrului Comunitar de zi pentru copii	2015 -2017	45,0	Centrul Comunitar		Gradul de frecventare
	1.1.Extinderea spațiului Centrului	2015-2016	5,0	APL		Respectarea normelor sanitare
	1.2.Dotarea Centrului Comunitar cu echipamentul necesar	2015 -2017	20,0	APL, agenții economici locali		Gradul de asigurare
	1.3.Diversificarea serviciilor Centrului Comunitar	2015	25,0	DGITS		Gradul de satisfacere a necesităților populației în serviciile oferite
	2. Crearea Centrului Comunitar pentru tineret	2016	40,0	APL, DGITS		Realizat sau nu
	2.1.Angajarea specialiștilor pentru completarea echipei multidisciplinare	2015	30,0	APL, CC		Gradul de completare

	2.2.Implicarea activă a minorităților entice în activitatea Centrului	2016 -2017	10,0	APL, Asistența socială		Numărul de reprezentanți ai minorităților din total
	2.3.Crearea echipelor de voluntari	2015 -2016	--	ONG-urile, instituțiile preuniversitare		Realizat sau nu
	3. Constituirea și extinderea parteneriatelor între APL, ONG-uri, Centrele Comunitare și business	2015	--	Administrația Centrului		Număr de parteneri
	4. Organizarea schimbului de experiență	Pe întreaga perioadă	25,0	Administrația Centrului		Număr de întruniri
	4.1.Desfășurarea vizitelor de studiu de nivel național și internațional	2015 - 2017	10,0	Administrația Centrului		Număr de vizite
	4.2.Invitarea experților în domeniul activității Centrelor Comunitare	2015 - 2017	15,0	Administrația Centrului		Număr de vizite
	5. Organizarea pe lângă Centru a unei cantine sociale ”Cantina bebelușilor”	2016	50,0	Administrația Centrului		Realizat sau nu

Directia strategica 1: Dezvoltarea educației și culturii la nivel de comunitate

Obiectiul specific	Actiunea	Perioada de implementare	Costuri (Lei)	Responsabili	Parteneri /Surse de	Indicatori
--------------------	----------	--------------------------	---------------	--------------	---------------------	------------

					finantare	
Crearea și dezvoltarea programelor extrașcolare pentru copii, inclusiv pentru copiii cu dificultăți la reușită	1. Asigurarea cu spațiu și îmbunătățirea condițiilor pentru funcționarea eficientă a „meditațiilor” elevilor cu accent pe clasele primare	2015 -2017	15,0	Administrația școlilor	DGÎTS	Gradul de frecventare
	2. Organizarea „Clubului copiilor dotați” și promovarea lor	2015-2016	30,0	APL	Agenții Economici, Asociațiile de Părinți	Realizar sau nu, Nr. De beneficiari
	3. Crearea serviciului pentru copii cu dificultăți la reușită	2015 -2017	30,0	APL, agenții economici locali		Nr. copiilor integrați
	3.1.Organizarea Clubului mediatorilor (<i>psiholog, medic, polițist de sector, etc.</i>) și părinților	2015 - 2017	30,0	ONG, APL, DGÎTS		Nr. consultațiilor
	4. Organizarea schimbului de experiență în domeniul educației	2016 - 2017	--	APL, Administrațiile școlilor		Nr. vizite

Directia strategica 1: Dezvoltarea educației și culturii la nivel de comunitate

Obiectiul specific	Actiunea	Perioada de implementare	Costuri (Lei)	Responsabili	Parteneri /Surse de finantare	Indicatori
Sporirea interesului populației față de tezaurul cultural național	1. Crearea Clubului pe interese (ateliere, șezători, etc.)	2015 -2017	10,0	APL, Administrația școlilor	DGÎTS, Direcția Cultură	Nr. activități
	2. Instruirea în anumite tehnologii ale artelor populare	2015-2016	5,0	APL, Direcția Cultură	Agenții Economici	Nr. de beneficiari
	3. Organizarea Festivalului folcloric	2015 -2017	60,0	APL	agenții economici locali	Nr. de beneficiari
	4. Organizarea expozițiilor cu vânzări	2015 - 2017	25,0	APL	agenții economici locali	Nr. de expoziții și beneficiari
	5. Elaborarea și implementarea proiectelor de dezvoltare a meșteșugăritului popular	2015 - 2017	30,0	APL	ONG Donatori externi	Nr. Proiectelor și beneficiarilor
	6. Eficientizarea activităților Casei de Creație din oraș	2015 - 2017	5,0	APL, Casa de Creație	ONG Donatori externi	Nr. beneficiarilor
	7. Organizarea Festivalurilor tematice	2015 - 2017	10,0	APL, Agenți Economici	ONG Direcția Cultură	Nr. Festivalurilor, beneficiarilor

Directia strategica 2: Fortificarea capacităților instituțiilor locale și dezvoltarea comunitară						
Obiectiul specific	Actiunea	Perioada de implementare	Costuri (Lei)	Responsabili	Parteneri /Surse de finantare	Indicatori
Perfecționarea cadrelor APL	1. Participarea angajaților APL la cursurile de reciclare, seminare de formare	2015 - 2017	20,0	APL	Academia de Administrare Publică, ONG-urile din domeniu	Nr. beneficiari
	1.1.Organizarea vizitelor de studiu în Republica Moldova și țările vecine	2015 - 2017	20,0	APL	Donatori, ONG, APL	Nr. vizitelor/beneficiari
Îmbunătățirea managementului resurselor umane prin perfecționarea instituțiilor de profil	2. Organizarea întâlnirilor cu cetățenii	2015-2017	7,0	APL, Direcția Cultură	Agenții Economici	Nr. de beneficiari
	2.1.Organizarea adunărilor generale ale comunității	2015 - 2017	1,0	APL, Consiliul Local	Agenții Economici	Nr. întruniri/participanți
	2.2.Desfășurarea Audierilor Publice tematice	2015 - 2017	1,0	APL, Consiliul Local	Agenții Economici	Nr. întruniri/participanți
	2.3.Desfășurarea întrunirilor	2015 - 2017	--	APL, Consiliul	Agenții	Nr.

	în focus grupuri			Local	Economici	întuniri/participanți
	2.4. Editarea buletinului informativ al Primăriei	2015 - 2017	5,0	APL, Consiliul Local	Agenții Economici	Nr. Anual al Buletinelor informative
	2.5.Dezvoltarea unui parteneriat durabil între APL, comunitate, și Colegiului Agroindustrial	2015 - 2017	5,0	APL, Consiliul local	ONG, Colegiul Agroindustrial	Nr. Activități comune
	2.6.Editarea Cărții orașului, care să fie cartea de vizită a localității	2016-2017	10,0	APL, Consiliul Local	Agenții Economici	Editarea cărții
Îmbunătățirea calității serviciilor de deservire a populației	3. Dezvoltarea serviciilor pentru persoanele cu dizabilități	2015 -2017	150,0	APL	agenții economici locali	Nr. de beneficiari
	3.1.Deschiderea unui Centru comunitar care să acorde servicii persoanelor de vîrsta a	2015 -2017	200,0	APL	agenții economici locali	Nr. de beneficiari

	treia					
	3.2.Crearea ”Ghișeului unic”	2016	100,0	APL	agenții economici locali	Nr. de beneficiari
	3.3.Eficientizarea activităților Întreprinderii Municipale	2015 - 2017	50,0	APL	agenții economici locali	Nr. de beneficiari
	4. Elaborarea și înaintarea proiectelor transfrontaliere	2015 - 2017	50,0	APL	ONG	Nr. de proiecte
	5. Crearea și menținerea paginii Web a Primăriei	2015	3,0	APL	agenții economici locali, ONG, Donatori	Nr. de utilizatori unici
	6. Promovarea activităților Primăriei prin rețelele de socializare	2015 - 2017	--	APL	agenții economici locali, ONG	Nr. de utilizatori
	7. Crearea și difuzarea buletinelor informaționale electronice	2015 - 2017	2,0	APL	agenții economici locali, ONG	Nr. de buletine electronice
	8. Elaborarea și prezentarea rapoartelor	2015 - 2017	--	APL	ONG	Nr. de rapoarte

	privind gestionarea banilor publici					
Dezvoltarea securității comunitare	9. Aplicarea practicilor pozitive din UE in securitatea comunitară (<i>modelul Estoniei</i>)	2015 - 2017	2,0	APL	MAI	Nr. echipelor de patrulare/ieșirilor în teritoriu
	9.1.Crearea serviciului ”supravegherea de vecinătate” cu implicarea populației, APL, poliția	2015 - 2016	3,0	ONG	MAI, APL	Reducerea Nr. de infracțiuni
	9.2.Crearea gărzilor populare și asigurarea eficientă a ordinii publice	2015 - 2016	5,0	ONG	MAI, APL	Reducerea Nr. de infracțiuni
	9.3.Coordonarea activităților cu Inspectoratul Raional de Poliție	2015 - 2017	--	APL	MAI	Nr. echipelr de patrulare/ieșirilor în teritoriu
	9.4.Crearea echipelor mobile din rândul cetățenilor în scopul	2015 - 2017	2,5	APL	MAI	Nr. echipelr de patrulare/ieșirilor în teritoriu

	asigurării ordinii publice					
	10. Dotarea APL cu echipament performant	2015 - 2017	25,0	APL	Donatori externi	Nr. de unități procurate
	10.1. Procurarea tehnicii de calcul	2015 - 2017	20,0	APL	Donatori externi	Nr. de unități procurate
	10.2. Procurarea și instalarea camerelor video în principalele locuri publice	2015 - 2017	5,0	APL	Donatori externi	Nr. de unități procurate/instalate
Eficientizarea activităților instituțiilor și a serviciilor în vederea dezvoltării comunitare	11. Organizarea cercurilor dramatice, cercuri pe interese etc.	2015 - 2017	--	APL, ONG	Donatori externi	Nr. de beneficiari
	11.1. Diversificarea activităților desfășurate de Casa de Cultură, Centrul de Creație, Bibliotecilor	2015 - 2017	--	APL, ONG	Buget local, donatori	Nr. cercurilor deschise Nr. beneficiarilor
	11.2 Asigurarea măsurilor de a economisi energia electrică la Casa	2015	50,0	Administrația casei de Cultură		Vol. consumului de energie

	de cultură;					
	12. Deschiderea unui Centru comunitar	2016	100,0	APL, ONG	Donatori externi	Nr. de beneficiari
	13. Crearea unui Centru de plasament pentru persoanele de vîrsta a treia	2016	500,0	APL, ONG	Donatori externi	Nr. de beneficiari
	14. Elaborarea Planului urbanistic al oraşului	2016	500,0	APL	Donatori externi	
	15. Crearea parcărilor autorizate	2015 - 2017	--	APL	Business local, APL	Nr. de parcări
	16. Crearea unităţii în cadrul APL responsabile de scrierea şi asigurarea managementului proiectelor	2015	45,0	APL	--	Nr. proiecte elaborate şi implementate
Dezvoltarea infrastructurii locale	17. Renovarea capitală a drumurilor de la periferiile oraşului	2015 - 2017	3000,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Suprafaţa renovată
	18. Repararea	2015 - 2017	100,0	APL	Business local,	Suprafaţa renovată

	drumurilor în variantă albă de pe str. Nucarilor; Tineretului; Automobilștilor				APL, Donatorii externi	
	18. Reparația str. Independenței în regiunea mag. Vis-Pas	2015 -2017	300,0	APL	Donatorii externi, Business local,	Suprafața renovată
	19. Repararea punților peste râulețul Copăceanca	2015 -2017	300,0	APL	Business local,	
	19. Extinderea iluminării stradale de la periferiile orașului	2015 - 2017	1200,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Nr. străzilor iluminate
	20. Extinderea iluminatului stradal de pe str. M. Costin spre punte unde e întuneric-beznă	2015 - 2017	500,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Nr. beneficiari
	22. Asigurarea iluminatului stradal în cartierul	2015 - 2017	800,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Nr. beneficiari

	Copăceanca					
	23 Extinderea rețelelor de canalizate pînă la str. Tineretului /Copăceanca/	2015 - 2017	1000,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Nr. de beneficiari
	24. Construcția unui sistem nou de canalizare în cartierul „Pole Ciudes”	2015 - 2017	500,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Nr. de beneficiari
	25. Extinderea rețelelor de canalizare în cartierul Ivanușca	2015 - 2017	200,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Nr. de beneficiari
	26. Renovarea și dezvoltarea sistemului de canalizare în sectorul construcțiilor noi ale orașului	2015 - 2017	3000,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Nr. de beneficiari
	27. Reconstrucția stației de epurare	2015 - 2017	5000,0	APL	Business local, APL, Donatorii	Nr. de beneficiari

					externi	
	28. Extinderea rețelelor de apă în sectorul construcțiilor noi ale orașului	2015 - 2017	200,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Nr. de beneficiari
	29. Renovarea capital a instituțiilor de învățămînt (Liceul "L. Damian" și gimnaziul Gh. Rîșcanu")	2015 - 2017	500,0	APL	Business local, APL, Donatorii externi	Nr. de beneficiari

Directia strategica 3: Utilizarea tehnologiilor inovative în dezvoltarea economiei locale durabile

Obiectiul specific	Actiunea	Perioada de implementare	Costuri (Lei)	Responsabili	Parteneri /Surse de finantare	Indicatori
Sporirea accesului la tehnologiile inovative și aplicarea lor în dezvoltarea economiei durabile	1. Procurarea și folosirea becurilor economice în instituțiile publice	2015 - 2017	150,0	APL	Fondul Eficiență Energetică	Nr. unități procurate și instalate, % economiilor efectuate
	2. Utilizarea energiei alternative prin instalarea bateriilor solare în instituțiile publice	2015 - 2017	150,0	APL, Agenți economici	Fondul Eficiență Energetică,	Nr. unități procurate și instalate,

					PNUD	% economiilor efectuate
	3. Efectuarea măsurilor de conservare a energiei termice în instituțiile publice	2015 - 2017	5000,0	APL, Agenți economici	Fondul Eficiență Energetică, PNUD	Nr. măsuri întreprinse
	4. Instalarea cazanelor moderne pe bază de biomasă la liceul ” L. Damian”	2015 - 2017	200,0	APL, Agenți economici	Fondul Eficiență Energetică, PNUD	Nr. unități procurate și instalate, % economiilor efectuate
Crearea condițiilor pentru susținerea producătorilor autohtoni	5. Oferirea facilităților fiscale antreprenorilor	2015 - 2017	--	APL, Consiliul Local	--	Nr. Intreprinderi beneficiare
	6. Deschiderea incubatorului de afaceri	2016	500,0	APL, agenți economici	Donatori externi	Nr. de beneficiari
	7. Modernizarea pieței agricole	2015 - 2017	3000,0	APL, agenți economici	Agenți economici, Donatori externi	Volumul investițiilor atrase
	8. Crearea parcului industrial	2015 - 2017	1000,0	APL, agenți economici	Agenți economici, Donatori externi	Volumul investițiilor atrase
	9. Semnarea acordurilor de parteneriat cu Romania și Ucraina în scopul	2015 - 2017	10,0	APL, agenți economici	Agenți economici,	Volumul exportului

	facilitării și identificării noilor piețe de desfacere pentru Agenții economici				Donatori externi	
	9.1.Semnarea acordurilor de parteneriate cu orașele înfrățite	2015 - 2017	10,0	APL	ONG, Agenți economici	Nr. parteneriatelor dezvoltate
	10. Identificarea și atragerea companiilor specializate în achiziționarea produselor agricole	2015 - 2017	10,0	APL, agenți economici	Agenți economici, Donatori externi	Volumul produselor achiziționate
	11. Micșorarea taxelor locale pentru antreprenorii începători	2015 - 2017	--	Consiliul Local	--	Nr.de beneficiari
	12. Dezvoltarea rețelei de transport public în oraș	2015 - 2017	--	APL	Agenții economici	Nr. unităților suplimentate
	12.1. Crearea noilor rute de transport public	2015 - 2017	100,0	APL	Agenții economici	Nr. rutelor nou create
	12.2. Creșterea numărului unităților de transport public	2015 - 2017	100,0	APL	Agenții economici	Nr. unităților suplimentate
	13. Deschiderea incubatorului de afaceri	2015 - 2017	100,0	APL	ONG, Donatori externi	Nr. de beneficiari
	14. Organizarea întrunirilor cu alți producători din țară pentru schimb de experiență	2015 - 2017	5,0	APL	ONG, Donatori externi	Nr. de beneficiari

Directia strategica 4: Îmbunătățirea calității vieții cetățenilor din orașul Rîșcani

Obiectul specific	Actiunea	Perioada de implementare	Costuri (Lei)	Responsabili	Parteneri /Surse de finantare	Indicatori
Crearea oportunităților de muncă	1. Organizarea târgului locurilor de muncă	2015 - 2017	2,0	APL	Agenții economici, Donatori externi	Nr. tinerilor angajați
	2. Facilitarea organizării cursurilor de orientare profesională, recalificare	2015 - 2017	--	APL	ONG, Donatori externi	Nr. de beneficiari
Îmbunătățirea stării mediului ambiant	3. Plantarea anuală a spațiilor verzi	2015 - 2017	100,0	APL	ONG, Agenți economici	Suprafața extinsă
	4. Reabilitarea Parcului de la Colegiului Agroindustrial	2015 - 2017	150,0	APL	ONG, Agenți economici	Suprafața reabilitată
	5. Participarea la campania "Hai Moldova"	2015 - 2017	5,0	APL	ONG, Agenți economici	Nr. de participanți Cantitatea deșeurilor colectate
	6. Instalarea în tot orașul a tomberoanelor	2015 - 2017	500,0	APL	ONG, Agenți economici	Nr. de tomberoane
	7. Repararea urnelor mici de gunoi de pe str.	2015 - 2016	100,0	Întreprinderea municipală	APL	Nr. de urne reparate din

	Independenței					cele necesare
	8. Evacuarea deșeurilor de canalizare la stația de pompare a apelor reziduale.		150,0			
	9. Extinderea serviciilor de deservire a gospodăriilor în cartierul Copăceanca privind evacuarea deșeurilor menajere.	2015 - 2017	120,0	Întreprinderea municipală	APL	Nr. de beneficiari
	10. Crearea în instituțiile de învățământ a cercurilor de educație ecologică	2015 - 2017	50,0	APL	ONG, Administrația școlilor	Nr. de beneficiari
	11. Organizarea colectării și depozitării deșeurilor menajere	2015 - 2017	200,	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari
	12. Curățarea și amenajarea râulețelor din oraș	2015 - 2017	100,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari
	13. Amenajarea străzilor orașului	2015 - 2017	2500,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari
	14. Construcția și amenajarea WC publice	2015 - 2017	500,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de unități

Crearea zonelor de agrement	15. Dezvoltarea și diversificarea activităților în cadrul Cluburilor sportive	2015 - 2017	50,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari
	16. Renovarea havuzului din preajma Casei de Cultură	2016	120,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari
	17. Amenajarea lacurilor din oraș	2015 - 2017	25,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari
	18. Amenajarea terenurilor de joacă pentru copii	2015 - 2017	500,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari
	19. Invitarea parcurilor mobile de distarctie în spațiile publice ale orașului	2015 - 2017	70,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari
	20. Amenajarea și dotarea cu echipament necesar a terenurilor sportive amplasate în spații publice	2015 - 2017	500,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari
	21. Deschiderea piscinei în oraș ce va funcționa pe tot parcursul anului	2017	1000,0	APL	ONG, Agenții economici	Nr. de beneficiari

VIII. Monitorizarea și evaluarea

Prin noțiunea de monitorizare subînțelegem o metodă de verificare a progresului implementării unor activități, proiecte, servicii etc. Sub aspect general, monitorizarea relevă cum decurge realizarea proiectului, analizează modalitățile de utilizare a resurselor preconizate pentru aceasta, identifică problemele care împiedică mersul implementării proiectului, urmărește respectarea graficului stabilit pentru implementarea proiectului. Evaluarea este un proces de identificare a efectelor proiectului, de reflectare asupra lor și de evidențiere a valorii lor. Cu alte cuvinte, evaluarea contribuie la măsurarea eficienței, relevanței, eficacității și durabilității proiectului/activităților implementate.

Scopul metodei de monitorizare și evaluare este de elabora mecanisme și instituției de monitoring. Realizarea obiectivelor specifice se bazează pe utilizarea unor mecanisme clar definite, implementarea cărora se reflectă și este prezentă în Planul de acțiuni privind implementarea prezentei Strategii.

Monitorizarea constituie una din etapele importante ale implementării Strategiei și va servi la verificarea progresului și eficienței implementării strategiei, planului de acțiuni și a proiectelor.

Planul de evaluare și monitorizare a Strategiei va fi elaborat de Comitetul de monitorizare și aprobat de către autoritățile executive după ce strategia va fi adoptată de consiliul local.

Strategia va fi realizată de către Comitetul de monitorizare a implementării strategiei constituit din persoane din cadrul grupului coordonator, precum și din beneficiarii direcți ai strategiei: cetățeni activi, reprezentanți ai grupurilor comunitare, mediului de afaceri, societății civile, mass-media etc., iar responsabili de monitorizarea acțiunilor administrației publice în realizarea scopului general al Strategiei va fi Primarul și a Consiliul Local. Planul de monitorizare va fi elaborat după adoptarea Strategiei de către Consiliul local pentru fiecare trimestru. Comitetul de monitorizare va raporta Primarului și Consiliului local despre mersul realizării acțiunilor Strategiei.

Procesul de raportare va include:

- raportarea trimestrială cu privire la proiectele și acțiunile implementate din cadrul Strategiei. Prezentarea informației despre resursele și volumele valorificate, care va fi colectată în fiecare lună de către subdiviziunile primăriei și Comitetul de monitorizare;
- raportarea simestrială cu privire la gradul de realizare a Planului de Acțiuni 2015-2017;
- raportarea anuală de către Primar și Comitetul de monitorizare cu privire la progresul realizării Strategiei socio-economice de dezvoltare a orașului.

În afară de raportarea privind progresul obținut în procesul de realizare a Strategiei, fiecare gestionar de proiect va prezenta un raport detaliat la finalizarea implementării proiectului, care să evalueze succesele și insuccesele, să prezinte indicatorii realizați și să identifice impactul pe termen lung al acestuia. Evaluarea implementării Strategiei va fi realizată de Primăria orașului (responsabil –Primarul) și se va desfășura în fiecare an, precum și la etapa de finalizare a implementării Planului de acțiuni 2015-2017. Concluziile evaluării vor servi ca suport pentru elaborarea Planului de acțiuni pentru anii următori de implementare a Strategiei 2018-2020.

Procesul de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei va fi transparent, fapt ce va responsabiliza actorii implicați în realizarea acțiunilor Strategiei. Toate modificările care vor fi operate în cadrul realizării Strategiei vor fi aprobate prin decizia Consiliului local la propunerea Primăriei.

FIȘE DE PROIECTE

FISA DE PROIECT 1

Directia strategica: Fortificarea capacităților instituțiilor locale și dezvoltarea comunitară

Nr.	Itemi	Descriere
1.	Denumirea localitatii	or. Rîșcani
2.	Denumirea proiectului	Crearea Centrului de Plasament pentru persoanele de vîrsta a treia
3.	Definirea problemei	În localitatea sunt înregistrate circa 80 persoane singuratice, care au nevoie de ajutor atît material cît și de susținere morală, socială. Din cauza stării materiale precare, persoanele singuratice nu dispun de surse suficiente de existență, iar în perioada rece a anului sunt nevoite să îndure frig. Prin crearea unui asemenea Centru de Plasament aceste persoane vor beneficia de condiții îmbunătățite de trai, oferind noi oportunități de integrare socială.
4.	Obiectivul general	Îmbunătățirea calității vieții persoanelor în etate din or. Rîșcani
5.	Obiective specifice	Susținerea persoanelor în etate prin crearea Centrului de plasament Păstrarea și îmbunătățirea condiției medicale, fizice, psihice și emotionale a beneficiarilor
6.	Indicatori	Nr. persoanelor plasate
7.	Parteneri posibili	APL, Fondul de Investiții Sociale din Moldova, Agenții economici din localitate, AO „Baștina”, Asistența socială
8.	Valoarea estimativa a proiectului	1,5 mln., inclusiv pentru renovarea obiectului, procurarea mobilierului, inventarului, dotarea bucătăriei cu echipamentul necesar etc.
9.	Oportunitati de finantare	FISM, alți finanțatori
10.	Perioada de implementare	2015-2016

FISA DE PROIECT 2

Directia strategica: Îmbunătățirea calității vieții cetățenilor din orașul Rîșcani

Nr.	Itemi	Descriere
1.	Denumirea localitatii	Or. Rîșcani
2.	Denumirea proiectului	<i>Râu curat de la sat la sat</i>
3.	Definirea problemei	Râul Copăceanca este unicul râu ce trece prin or. Rîșcani. Deja de mai mulți ani albia râului nu este curățită, din care motive apa este murdară și poate fi utilizată doar pentru irigare. Totodată, locuitorii orașului consideră că prin curățirea albiei și amenajarea malurilor râului pot fi create noi zone de agrement necesare populației și care să aibă un impact pozitiv asupra mediului ambiat.
4.	Obiectivul general	Îmbunătățirea calității mediului ambiant în localitate
5.	Obiective specifice	Curățirea albiei, malurilor și plantarea arborilor
6.	Indicatori	Număr de arbori plantați, număr de activități organizate
7.	Parteneri posibili	APL, Fondul Ecologic, școală profesională, Colegiul Agroindustrial, ÎM „Gospodăria comunală”, comunitatea
8.	Valoarea estimativa a proiectului	25 mii lei – motorină, tehnică, saci de polietilenă, mănuși, arbori, îndeosebi de salcie etc.
9.	Oportunitati de finantare	APL, Fondul Ecologic Local, „Gospodăria comunală”, agenți economici, comunitatea
10.	Perioada de implementare	2015-2016

FISA DE PROIECT 3

Directia strategica: Dezvoltarea educației și culturii la nivel de comunitate

Nr.	Itemi	Descriere
1.	Denumirea localitatii	Or. Rîșcani
2.	Denumirea proiectului	„Clubul Familiei”
3.	Definirea problemei	Actualmente există puține posibilități pentru familia completă de a-și organiza timpul liber în interesul fiecărui membru al familiei. De obicei, tinerii se odihnesc izolat de părinți, copiii nu găsesc ocupație pe plac în societatea acestora. Un „Club al familiei” sau un „Club pe interese” poate contribui la îmbunătățirea relațiilor între generații, la promovarea valorilor și ar putea organiza netradițional o zi de naștere, o nuntă jubiliară, o serată a dinastiei cu prezentări de albume, cu poze ale membrilor familiei care reprezintă diferite generații, creații proprii etc.
4.	Obiectivul general	Promovarea valorilor Familiei în or. Rîșcani
5.	Obiective specifice	Promovarea relațiilor familiale pozitive Consolidarea relațiilor între generații
6.	Indicatori	Prevenirea destrămării familiilor, îndeosebi, a celor membrii cărora pleacă peste hotare
7.	Parteneri posibili	APL, ONG-urile, business
8.	Valoarea estimativa a proiectului	50 000 MDL (Arenda încăpării, salariul moderatorilor, material, echipament)
9.	Oportunitati de finantare	Confesiuni religioase, agenți economici locali, Donatori
10.	Perioada de implementare	2015-2017

FISA DE PROIECT 4

Directia strategica: Dezvoltarea educației și culturii la nivel de comunitate

Nr.	Itemi	Descriere
1.	Denumirea localitatii	Or. Rîșcani
2.	Denumirea proiectului	„Grupa duminicală”
3.	Enuntul problemei	Părinții solicită deseori servicii de supraveghere a copiilor în zilele de odihnă, când instituțiile preșcolare nu funcționează. Uneori părinții având serviciul în schimb de noapte sau când se angajează suplimentar la un alt serviciu decât cel de bază pentru a-și majora veniturile familiei sau chiar când sunt ocupați la prelucrarea loturilor de teren lasă copiii fără supraveghere. Pentru prevenirea cazurilor de traumatism a copiilor, precum și pentru organizarea bună a timpului lor sunt necesare servicii de plasament, care să vină în ajutorul părinților.
4.	Obiectivul general	Diversificarea serviciilor oferite de Centrul Comunitar
5.	Obiective specifice	Organizarea grupului de copii cu frecvență în zilele de odihnă Acordarea spriginului părinților anjagați în câmpul muncii în supravegherea copiilor
6.	Indicatori	Număr de copii supravegheați, respectarea securității
7.	Parteneri posibili	Asociația părinților, APL
8.	Valoarea estimativa a proiectului	Circa 500 mii Lei
9.	Oportunitati de finantare	APL, agenți economici locali, părinții
10.	Perioada de implementare	2015-2017

FISA DE PROIECT 5

Directia strategica: Utilizarea tehnologiilor inovatoare în dezvoltarea economiei locale durabile

Nr.	Itemi	Descriere
1.	Denumirea localitatii	Or. Rîșcani
2.	Denumirea proiectului	Instalarea panourilor solare în grădinița nr. 10
3.	Enunțul problemei	<p>Din cauza insuficienței în localitate a fondului forestier, grădinița nr. 10 este slab încălzită, din care cauză în perioada rece a anului este frecventată de doar 10 copii și 34 de angajați. Din lipsa apei calde în grădiniță există mari probleme cu igienizarea personală a copiilor (spălarea pe mâini înainte de masă, spălarea picioarelor înainte de somn), precum și la spălarea veselei.</p> <p>Instalarea bateriilor solare ar soluționa problemele existente, iar ca urmare, se va reduce numărul îmbolnăvirilor copiilor. În plus, aceasta va micșora cheltuielile la energia electrică, la gazele naturale, iar banii economisiți pot fi direcționați pentru alte necesități de îmbunătățire a condițiilor pentru copii în grădiniță, procurarea literaturii speciale, organizarea jocurilor de dezvoltare etc.</p>
4.	Obiectivul general	Îmbunătățirea condițiilor în grădiniță
5.	Obiective specifice	<p>Reducerea numărului îmbolnăvirilor copiilor în perioada rece a anului;</p> <p>Micșorarea cheltuielilor la energia electrică, la gazele naturale;</p> <p>Îmbunătățirea procesului instructiv-educativ al copiilor.</p> <p>Sporirea gradului de frecvență a grădiniței;</p> <p>Îmbunătățirea condițiilor pentru copii, precum și a condițiilor de muncă pentru angajații grădiniței</p>
6.	Indicatori	<p>Numărul de îmbolnăviri a copiilor;</p> <p>Gradul de frecvență a grădiniței;</p> <p>Starea igienică a copiilor;</p> <p>Numărul activităților organizate;</p> <p>Valoarea economiilor la energia termică.</p>
7.	Parteneri posibili	<p>Fondul de Eficiență în Energetică</p> <p>Consiliul raional</p> <p>UE – granturi, proiecte din fonduri europene</p> <p>Contribuția părinților.</p>
8.	Valoarea estimativă a proiectului	200.000.MDL
9.	Oportunitati de finantare	Fondul de Eficiență în Energetică ; Consiliul raional

		Contribuția populației ; Buget local
10.	Perioada de implementare	2015-2016

FISA DE PROIECT 6

Directia strategica: Îmbunătățirea calității vieții cetățenilor din orașul Rîșcani

Nr.	Itemi	Descriere
1.	Denumirea localitatii	Or. Rîșcani
2.	Denumirea proiectului	Crearea în localitate a incubatoarelor de afaceri
3.	Enuntul problemei	Nivelul slab de dezvoltare a economiei locale reduce considerabil oportunitățile de angajare în câmpul muncii. O mare parte din tineri pleacă peste hotare ori își caută un loc de muncă în orașele mai mari. Ca rezultat, crește șomajul, migrația, desfacerea familiilor tinere etc. Crearea unor incubatoare de afaceri ar soluționa o mare parte din aceste probleme.
4.	Obiectivul general	Crearea în localitate a incubatoarelor de afaceri
5.	Obiective specifice	Crearea noilor oportunități de angajare a tinerilor; Motivarea, creșterea inițiativei tinerilor; Reducerea migrației, șomajului; Dezvoltarea economiei locale; Creșterea veniturilor, nivelului de trai.
6.	Indicatori	Număr de incubatoare de afaceri create; Număr de angajați; Volumul producției economice; Reducerea numărului șomerilor;
7.	Parteneri posibili	Agenți economici, finanțatori externi, fonduri europene atrase prin proiecte
8.	Valoarea estimativa a proiectului	500. 000 MDL
9.	Oportunitati de finantare	Agenți economici, finanțatori externi, fonduri europene
10.	Perioada de implementare	2015 – 2017